

PK-YRITYS BAROMETRI

Kevät 2008

Alueraportti, Pirkanmaa

Esipuhe

Suomen Yrittäjät ja Finnvera Oyj tekevät yhteistyössä pientä ja keskisuurta yritystoimintaa kuvaavaa Pk-yritysbarometriä kaksi kertaa vuodessa valtakunnallisena raporttina ja alueellisina raporteina. Valta-kunnallisessa raportissa tuloksia käsitellään teollisuuteen, rakentamiseen, kauppaan ja palveluihin jaoteltuna. Alueraporteissa kehitystä verrataan erityisesti kyseisen alueen ja koko maan välillä.

Kevään 2008 Pk-yritysbarometri perustuu noin 3800 pk-yrityksen vastauksiin ja heijastaa siten kattavasti pk-yritysten käsityksiä yritysten kehitysnäkymistä ja toimintaan vaikuttavista tekijöistä. Barometrin ennustekyky on ollut hyvä.

Tässä raportissa tarkastellaan pk-yritysten suhdanneodotuksia lähimmän vuoden aikana ja elinkeinoilmastoa. Lisäksi tarkastellaan yritysten rahoitusta, kasvuhakuisuutta sekä yritysten kehittämistarpeita ja -esteitä. Erityiskysymykset koskevat työelämän kehittämistä ja lainsäädännön hallinnollista taakkaa.

Tällä hetkellä suhdanteisiin ja erityisesti rahoitusmarkkinoihin kohdistuu suurta mielenkiintoa. Vaikka myllerrys onkin alkanut Yhdysvalloista, on odotettavissa, että vaikutukset näkyvät myös suomalaisten pk-yritysten näkemyksissä ennen pitkää. Suomen sisäisten asioiden kannalta on mielenkiintoista tarkastella mm. työvoimatarpeiden ja -pulan sekä yritysten omistajanvaihdosodotusten kehitystä väestön ikääntyessä.

Helsingissä 12.3.2008

Jussi Järventaus
toimitusjohtaja
Suomen Yrittäjät ry

Pauli Heikkilä
toimitusjohtaja
Finnvera Oyj

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	3
JOHDANTO.....	4
AINEISTO.....	5
1 Pirkanmaan ja koko maan yritykset	7
2 Yritykset ja työllisyys	8
3 Pk-yritysten suhdannenäkymät.....	9
3.1 Yleiset suhdannenäkymät.....	9
3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin	10
4 Pk-yritysten kehittämistarpeet.....	11
5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet	12
6 Pk-yritysten työllistämisen esteet.....	15
7 Elinkeinoilmasto	16
8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus.....	18
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset	19
10 Yrittäjyysilmapiiri	20
11 Pk-yritysten rahoitus.....	21
12 Pk-yritysten työelämän kehittämisen esteet	27
13 Hallinnollinen taakka	29

Finnveran yhteystiedot

Suomen Yrittäjien yhteystiedot

TIIVISTELMÄ

Suhdannenäkymät. Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pirkanmaalla ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pirkanmaalla toimivista pk-yrityksistä nyt 30 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja yksitoista prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat paremmat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin. Suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia sekä koko maassa että Pirkanmaalla. Pirkanmaalla toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä heikkommat kaikkien osatekijöiden kohdalla. Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella kuitenkin pienempi kuin koko maassa keskimäärin.

Kehittämisen esteet. Pirkanmaalla pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen resurssitekijät sekä kilpailutilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Resurssitekijät koetaan kuitenkin pienemmäksi kehittämisen esteeksi Pirkanmaalla kuin koko maassa keskimäärin.

Työllistämisen esteet. Pirkanmaan pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat työvoiman saatavuus, jota neljä kymmenestä niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä, ja kysynnän riittämättömyys sekä työn sivukulut, joita noin 15 prosenttia näistä yrityksistä piti suurimpana esteenä. Nämä kolme tekijää koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla. 37 prosentilla Pirkanmaan pk-yrityksistä ja 25 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

Rahoitus. Pirkanmaan alueen yrityksistä 32 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana, kun taas koko maassa näin oli tehnyt 36 prosenttia. 27 prosenttia Pirkanmaalla toimivista pk-yrityksistä aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Koko maan yrityksistä rahoitusta aikoo ottaa joka kolmas. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena rahoitukselle alueella pidetään rahoituksen ottamista käyttöpääomaksi sekä koneiden ja laitteiden laajennusinvestointeihin. Pirkanmaan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (73 %) tai Finnverasta (30 %). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 26 prosenttia rahoitusta hakevista alueen pk-yrityksistä.

Työelämän kehittämisen esteet. Koko maan pk-yritysten kehittämisen esteenä yli kymmenesosalla on erittäin paljon se, että kehittämiselle ei ole aikaa. Aika on samantasoinen hieman suurempi este Pirkanmaalla sijaitseville pk-yrityksille. Pirkanmaan pk-yrityksille eri tekijät ovat keskimäärin harvemmin kehittämisen este kuin muualla maassa keskimäärin. Koko maan ja alueen osalta haluttomuus saada ulkopuolisia asiantuntijoita yritykseen ei estä kehittämistä lainkaan kolmasosaa koko maan ja alueen pk-yrityksistä.

Hallinnollinen taakka. Koko maassa lainsäädännöllisen taakan osalta viidesosa vastaajista pitää verotusta raskaana taakkana. Pirkanmaalla verotus on raskas taakka neljäsosalle vastaajista. Koko maassa sekä alueella työnantajana toimimisesta aiheutuvan taakan osalta noin kymmenesosa pk-yrityksistä pitää muita vuosi-ilmoituksia raskaana taakkana. Alueen ja koko maan kokemukset eri taakkojen suuruudesta ovat melko samansuuntaisia. Noin viidesosa koko maan ja 22 prosenttia alueen pk-yrityksistä pitää työn verotusta raskaana taakkana. Arvonlisäverotus on koko maan ja alueen osalta viidesosalle taakka raskas taakka. Myös elinkeinoverotus on raskas taakka noin kymmenesosalle maan ja alueen pk-yrityksistä. 61 prosenttia koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei pidä valmisteverotusta lainkaan taakkana.

JOHDANTO

Tässä pk-yritysten näkymiä käsittelevässä tutkimuksessa on selvitetty suomalaisten pk-yritysten (alle 250 henkeä työllistävien yritysten) mielikuvia yleisestä suhdannekehityksestä ja oman yrityksen taloudellisesta kehityksestä. Lisäksi on tiedusteltu mm. yrityksen kehittämiseen, kasvuun, työllistämiseen ja rahoittamiseen liittyvistä rakenteellisista tekijöistä.

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat suomalaiset pk-yritykset. Otantalähteenä on käytetty Tilastokeskuksen toimialaluokitusta TOL 2002 sekä Fonecta ProFinder -yritysrekisteriä, josta otanta on tehty kiintiöidyllä satunnaisotannalla. Otoksessa on kiintiöity yritysten toimiala, kokoluokka ja sijainti. Vastaajajoukko on 3858 kohderyhmän vaatimukset täyttävää yritystä.

Tutkimusaineisto on kerätty internet- ja puhelinkyselyinä 3.1.–31.1.2008. Raportin luvussa ”Aineisto” on esitetty taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä Pirkanmaan osalta. Tutkimuksen on tehnyt Innolink Research Oy Suomen Yrittäjien ja Finnvera Oyj:n toimeksiannosta tammi- ja helmikuussa 2008.

Tutkimusprojektista ovat vastanneet Innolink Research Oy:ssä tutkimusjohtaja Mikko Kesä, viestintäpäällikkö Etta Partanen ja tutkija Katri Ahtiainen sekä Suomen Yrittäjissä ekonomisti Harri Hietala ja Finnvera Oyj:ssä apulaisjohtaja Tuomo Holopainen.

1) Raportin alueelliset viittaukset tarkoittavat pääsääntöisesti sivulla 6 olevan kartan mukaista aluejakoa. Uudellamaalla ja Itä-Uudellamaalla maakuntajaosta on poikettu (Helsinki, muu Pääkaupunkiseutu ja muu Uusimaa).

2) Helsingin, Pääkaupunkiseudun ja Uudenmaan aikasarjoissa ja kuvioissa olevat luvut ovat vuoden 1999 syksyyn asti koko Uudenmaan alueen lukuja. Pohjanmaan raportissa luvut ovat vuoden 2006 syksyyn asti Etelä-Pohjanmaan ja Pohjanmaan rannikon yhteisiä lukuja.

3) Tutkimustuloksissa esiintyy muutamissa kohdissa käsite 'saldoluku'. Se kuvaa kyseisten kysymysten kohdalla positiivisista ja negatiivisista vastauksista laskettua prosenttilukujen erotusta.

Esimerkiksi: Pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät seuraavan vuoden aikana

paranee 39 %, huononee 9 % ⇒ saldoluku = + 30 %

AINEISTO

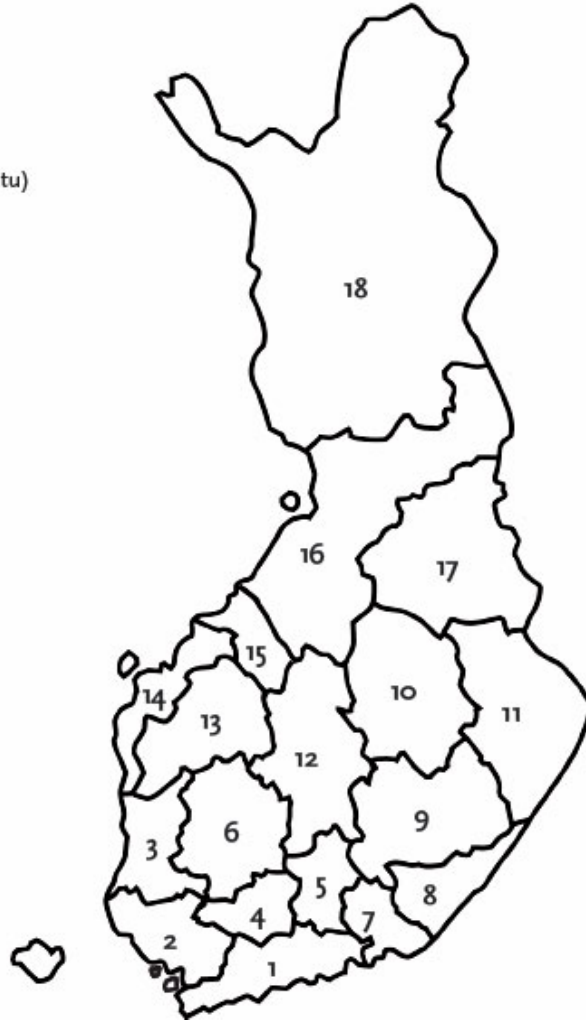
Seuraavassa taulukossa on esitetty painottamattomat taustatietojakaumat haastatelluista yrityksistä. Tutkimustuloksissa aineisto on painotettu vastaamaan yritysten todellista toimiala- ja aluejakaumaa. Painotettua otoskokoa käytetään laskentaperusteena, koska tällöin otoksen perusteella lasketut tulokset voidaan yleistää koskemaan koko tutkimuskohteena olevaa pk-sektoria.

TAUSTATIETOJA ALUEELTA HAASTATELLUISTA YRITYKSISTÄ:**PK-YRITYSBAROMETRI 1/2008**
- Aineiston rakenne -

		n=	%
ALUE	PIRKANMAA	593	12
PÄÄTOIMIALA	Teollisuus (TOL: D)	164	33
	Rakentaminen (TOL: F)	54	11
	Kauppa (TOL: G)	97	19
	Palvelut (TOL:H, I, K, O)	189	38
HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄ	Alle 5 henkilöä	257	43
	5 - 9 henkilöä	129	22
	10 - 19 henkilöä	98	17
	20 - 49 henkilöä	62	11
	50+ henkilöä	45	8
LIIKEVAIHTO VUONNA 2007	Alle 0,20 milj. euroa	109	18
	0,20 - 0,49 milj. euroa	122	21
	0,50 - 1,49 milj. euroa	126	21
	1,50+ milj. euroa	206	35
	Ei vastausta	30	5
YRITYKSEN KASVUHAKUISUUS	Voimakkaasti kasvuhakuinen	65	11
	Kasvaa mahdollisuuksien mukaan	272	46
	Pyrkii säilyttämään asemansa	175	30
	Ei kasvutavoitetta	69	12
	Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	9	2
YRITYKSELLÄ VIENTITOIMINTAA	Ei	372	64
	Kyllä, vie itse suoraan	126	22
	Kyllä, tuotteita viedä osana toisen yrityksen tuotekokonaisuutta	124	21
YRITYKSEN PERUSTAMISVUOSI	- 1997	419	72
	1998 - 2002	82	14
	2003	85	15
VASTAAJAN ASEMA	Yrittäjä	434	74
	Palkattu toimitusjohtaja	124	21
	Muut	31	5

PK-YRITYSBAROMETRIN ALUEJAKO

1. Uusimaa, erilliset raportit:
  - Helsinki
  - Pääkaupunkiseutu (pl. Helsinki)
  - Uusimaa (pl. Helsinki ja Pääkaupunkiseutu)
2. Varsinais-Suomi
3. Satakunta
4. Kanta-Häme
5. Päijät-Häme
6. Pirkanmaa
7. Kymenlaakso
8. Etelä-Karjala
9. Etelä-Savo
10. Pohjois-Savo
11. Pohjois-Karjala
12. Keski-Suomi
13. Etelä-Pohjanmaa
14. Pohjanmaa
15. Keski-Pohjanmaa
16. Pohjois-Pohjanmaa
17. Kainuu
18. Lappi

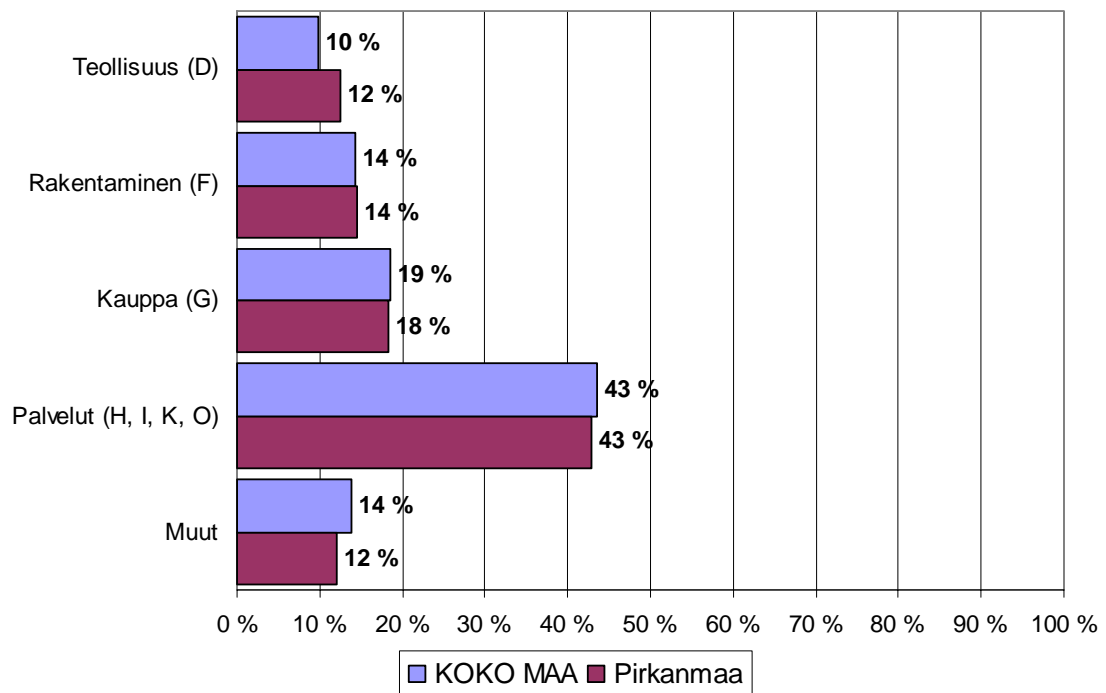

Tutkimustulokset

1 Pirkanmaan ja koko maan yritykset

Suomessa oli 250 378 yritystä vuonna 2006.¹ Näistä yrityksistä noin 21800 toimi Pirkanmaalla. Pirkanmaalla on kaupan ja palvelualojen yrityksiä suhteellisesti aavistuksen vähemmän ja teollisuuden yrityksiä suhteellisesti hiukan enemmän kuin koko maassa keskimäärin.

1. YRITYSTEN OSUUDET ERI TOIMIALOILLA

Toimialan nimen jäljessä on sulussa Tilastokeskuksen toimialaluokituksen (TOL 2002) mukainen toimialanumero.

¹ Lähde: Tilastokeskus: Yritys- ja toimipaikkarekisteri

2 Yritykset ja työllisyys

Pirkanmaan maakunnassa työskenteli vuonna 2007 noin 227000 työntekijää². Työttömyysaste oli vuonna 2007 Tilastokeskuksen työvoimatiedustelun mukaan koko maassa 6,9 % ja Pirkanmaalla 6,1 %.

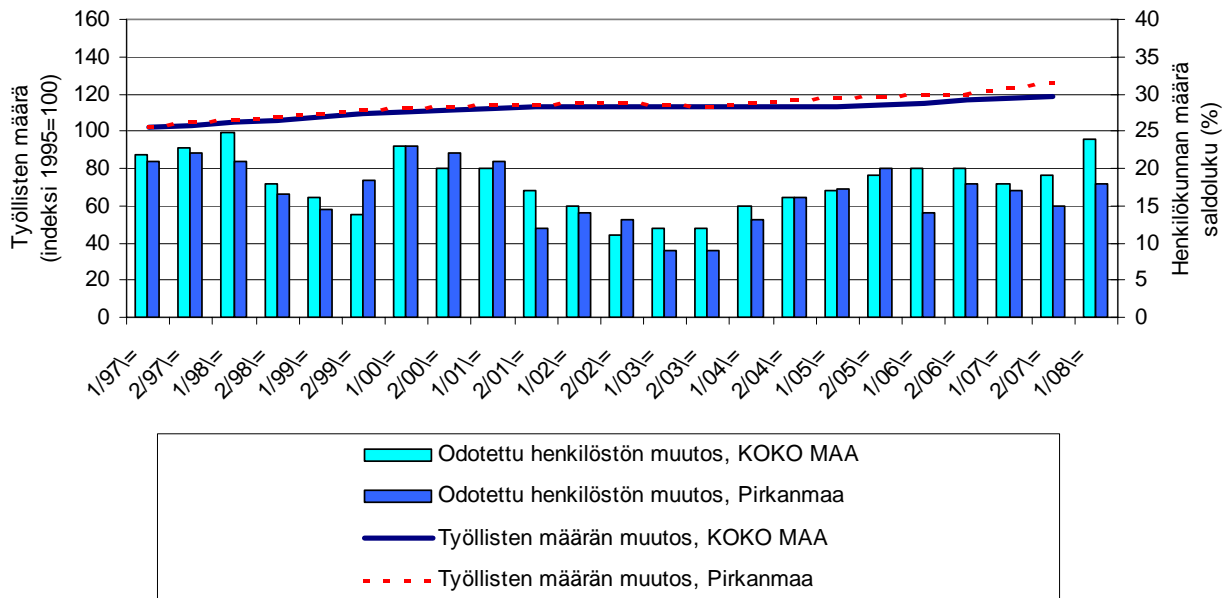
Taulukko 2: Pk-yritysten suhdannenäkymät henkilökunnan määrän osalta seuraavan vuoden kuluttua.

	Suurempi %	Yhtä suuri %	Pienempi %	Saldoluku %
KOKO MAA	30	64	6	24
Pirkanmaa	27	64	9	18

Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset odottavat edelleen työllisyyden paranevan seuraavan vuoden aikana. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä kuvaava saldoluku on alueella pienempi kuin koko maassa keskimäärin. Henkilökunnan määrän suhdannenäkymät ovat Pirkanmaalla hieman korkeammalla tasolla kuin syksyllä 2007 (saldoluku tuolloin +15 %). Koko maassa ovat henkilökunnan määrän suhdannenäkymät paremmat kuin edellisessä kyselyssä, sillä syksyllä 2007 henkilökunnan määrän saldoluku oli +19 %.

Seuraavassa kuviossa on verrattu Pirkanmaan työllisten määrää (indeksi 1995=100) ja pk-yritysten henkilökunnan määrän suhdannenäkymiä seuraavan vuoden aikana³.

2. HENKILÖKUNNAN MÄÄRÄN MUUTOSODOTUKSET SEURAAVAN VUODEN AIKANA SEKÄ TYÖLLISTEN MÄÄRÄN TILASTOITU MUUTOS

² Lähde: Tilastokeskus, Työvoimatutkimus.

³ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

3 Pk-yritysten suhdannenäkymät

3.1 Yleiset suhdannenäkymät

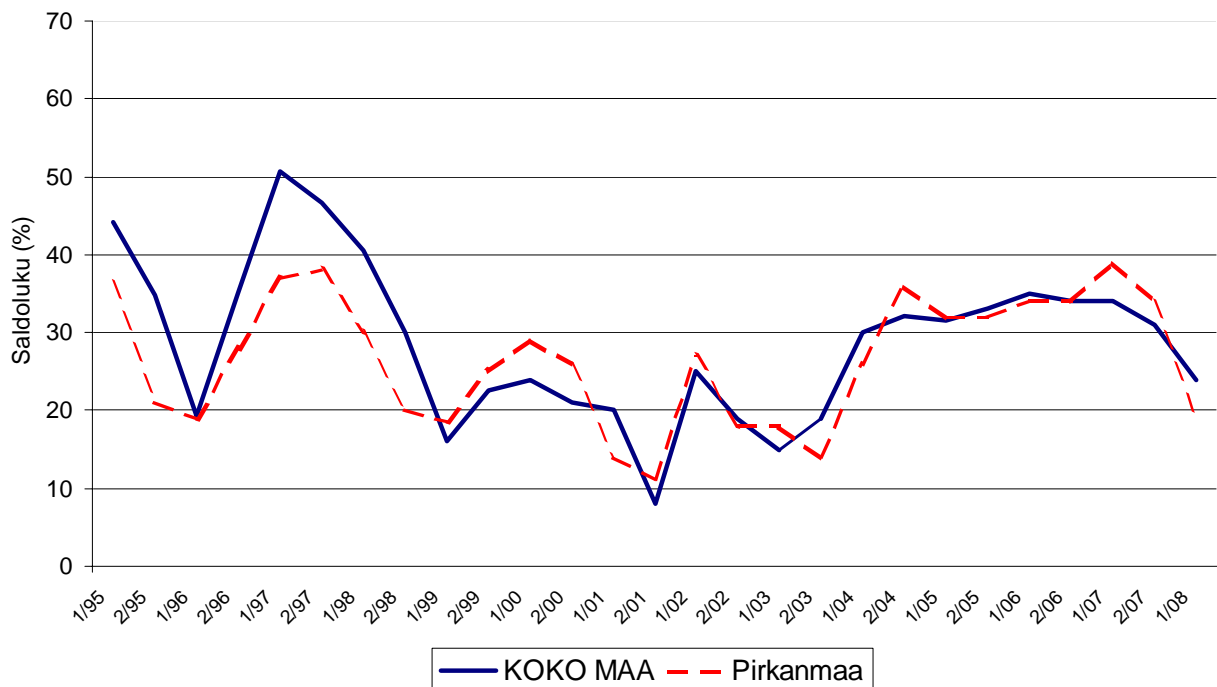
Taulukko 3.1: Pk-yritysten suhdannenäkymät oman yrityksen kannalta lähimmän vuoden aikana.

	Paranee	Pysyy ennallaan	Huononee	Saldoluku
	%	%	%	%
KOKO MAA	35	54	11	24
Pirkanmaa	30	59	11	19

Pk-yritykset odottavat suhdanteiden paranevan lähimmän vuoden aikana Pirkanmaalla ja koko maassa oman yrityksen kannalta. Pirkanmaalla toimivista pk-yrityksistä nyt 30 prosenttia ennakoii suhdannenäkymien lähimmän vuoden aikana paranevan ja yksitoista prosenttia yrityksistä ennakoii suhdanteiden heikkenevän. Alueen pk-yritysten yleiset suhdannenäkymät ovat paremmat kuin koko maan pk-yrityksillä keskimäärin.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten yleisten suhdannenäkymien kehitys tutkimusjaksosta 1/95 lähtien. Syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna ovat Pirkanmaalla ja koko maassa toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät lähimmän vuoden aikana laskeneet.

3.1. YLEISET SUHDANNENÄKYMÄT LÄHIMMÄN VUODEN AIKANA

3.2 Suhdannenäkymät osatekijöittäin

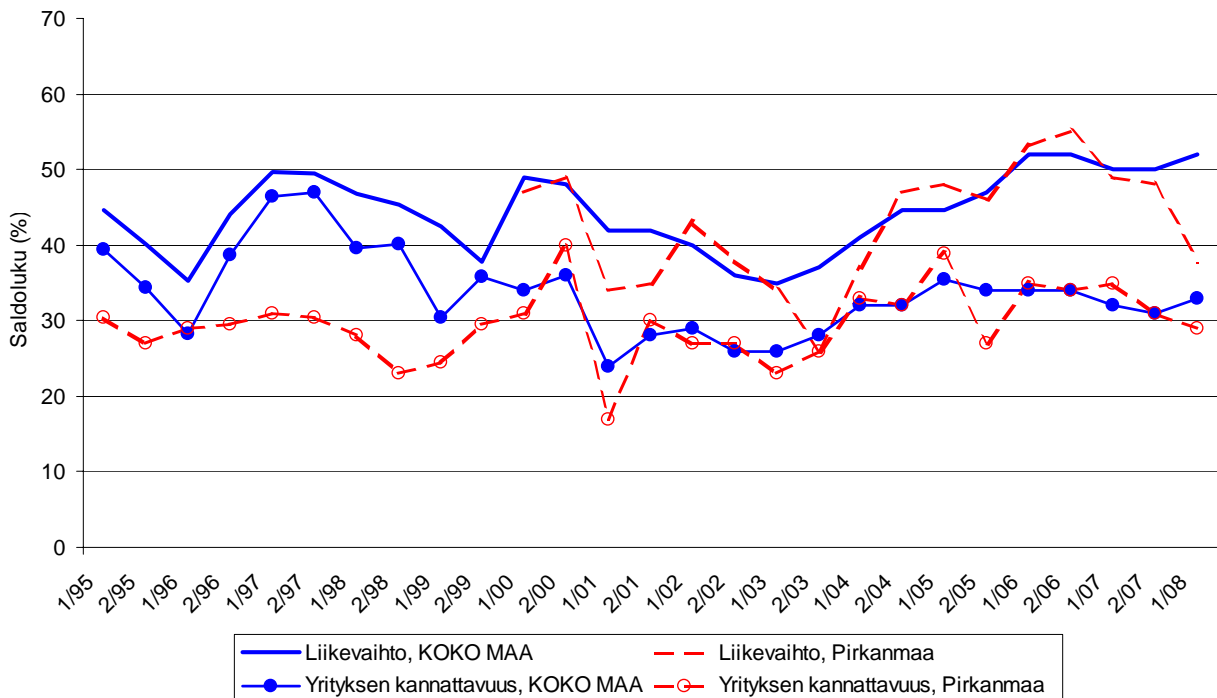
Taulukko 3.2: Pk-yritysten suhdannenäkymät osatekijöittäin seuraavan vuoden kuluttua.

	Liikevaihto	Investointien arvo	Viennin arvo	Tuonnin arvo	Tuotanto-kustannukset	Yrityksen kannattavuus	Vaka-varaisuus	Tuotekehitys-panostukset
KOKO MAA								
Suurempi	59	26	22	19	53	44	44	32
Yhtä suuri	33	61	71	74	40	45	51	62
Pienempi	8	14	7	7	8	11	5	6
Saldoluku (%)	52	12	16	12	45	33	39	26
Pirkanmaa								
Suurempi	47	25	23	19	48	39	38	27
Yhtä suuri	44	59	69	74	45	51	56	67
Pienempi	9	16	9	8	8	10	6	8
Saldoluku (%)	38	10	15	11	40	29	32	20

Koko maan ja Pirkanmaan pk-yritysten suhdannenäkymät ovat seuraavan vuoden kuluttua kaikkien osatekijöiden suhteen edelleen positiivisia. Pirkanmaalla toimivien pk-yritysten suhdannenäkymät ovat keskimääräistä heikommalla osatekijöiden kohdalla.

Seuraavasta kuviosta nähdään pk-yritysten liikevaihdon ja yrityksen kannattavuuden suhdannenäkymien⁴ kehitys jaksosta 1/95 lähtien. Sekä liikevaihdon että kannattavuuden suhdannenäkymät ovat Pirkanmaalla jonkin verran laskeneet syksyn 2007 kyselystä. Koko maan suhdannenäkymät ovat sekä liikevaihdon että kannattavuuden kohdalla lievässä nousussa.

3.2. SUHDANNENÄKYMÄT SEURAAVAN VUODEN KULUTTUA

⁴ Kysymysmuoto muuttui 1/2000. Tätä aiemmin kysyttiin suhdannenäkymät seuraavan puolen vuoden aikana.

4 Pk-yritysten kehittämistarpeet

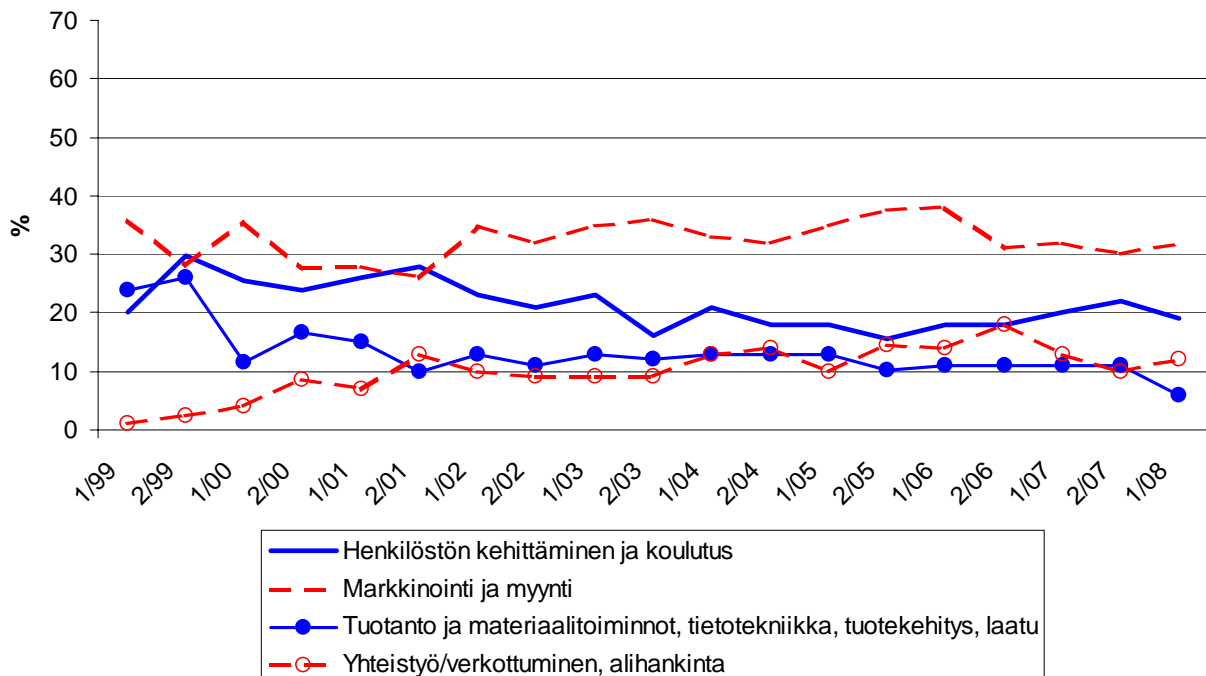
Taulukko 4: Pk-yrityksillä eniten kehittämistarvetta tällä hetkellä.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
Johtaminen	5	5
Henkilöstön kehittäminen ja koulutus	20	19
Markkinointi ja myynti	35	32
Vienti ja kansainvälistyminen	4	4
Rahoitus, talous ja laskentatoimi	5	5
Tuotanto ja materiaalitoiminnot, tietotekniikka, tuotekehitys, laatu	10	6
Yhteistyö/verkottuminen, alihankinta	14	12
Ympäristö- ja muiden säädösvaatimusten ottaminen huomioon toiminnassa	2	3
Ei kehittämistarvetta	6	16

Koko maan ja Pirkanmaan alueen pk-yritysten kehittämistarpeet ovat hyvin samankaltaisia. Pirkanmaan pk-yrityksissä koetaan olevan koko maan keskiarvon tavoin eniten kehittämistarvetta markkinoinnissa ja myynissä. Seuraavaksi eniten kehittämistarvetta sekä alueen että koko maan pk-yrityksillä on henkilöstön kehittämisessä ja koulutuksessa.

Henkilöstön kehittämiseen ja koulutukseen sekä tuotantoon ja materiaalitoimintoihin, tietotekniikkaan, tuotekehitykseen ja laatuun liittyvät kehittämistarpeet ovat vähentyneet Pirkanmaalla toimivien pk-yritysten keskuudessa syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna. Markkinointiin ja myyntiin sekä yhteistyöhön/verkottumiseen ja alihankintaan liittyvät tarpeet ovat sen sijaan lisääntyneet hieman edelliseen selvitykseen verrattuna.

PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISTARPEET Pirkanmaa

5 Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet

Taulukko 5: Pk-yritysten kehittämisen pahimmat esteet.

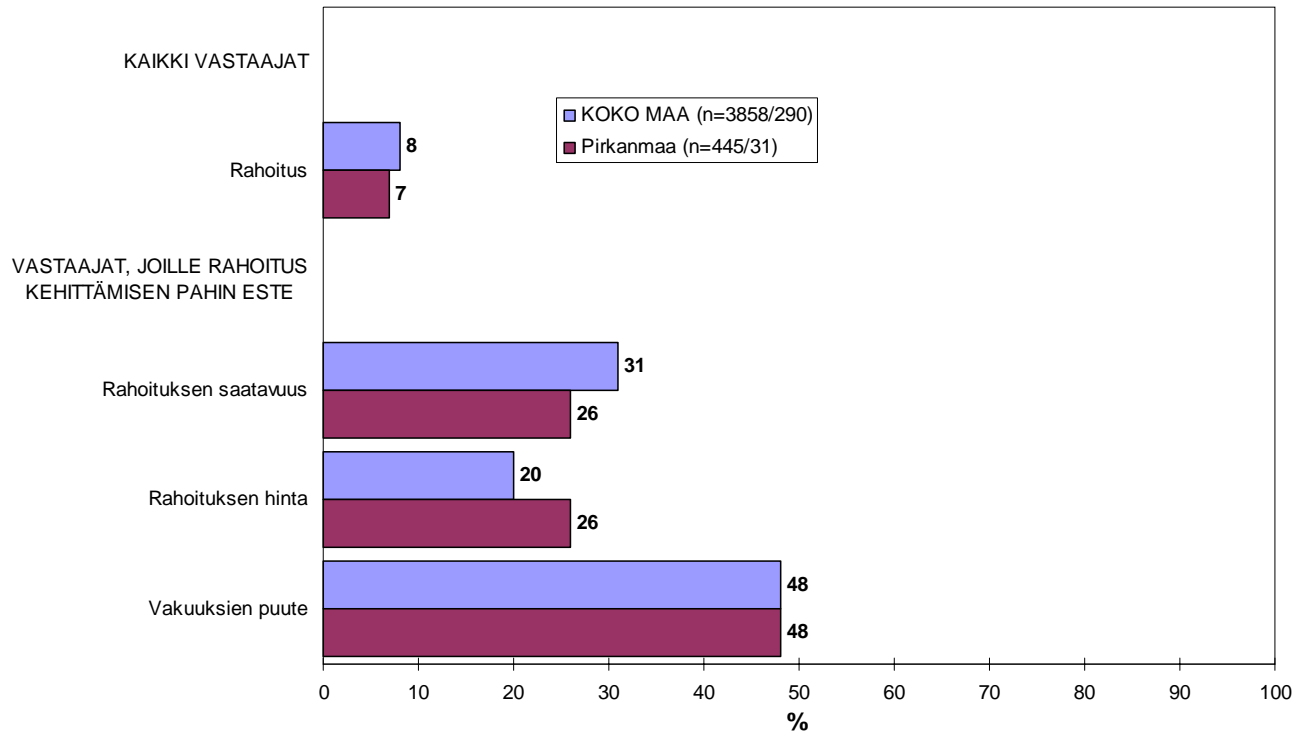
	KOKO MAA	Pirkanmaa
	%	%
YRITYSTOIMINNAN SÄÄTELY	4	4
byrokratia	1,6	1,6
työlainsäädäntö	0,8	0,4
työehtosopimukset	0,5	1,1
muu sääntely	1,1	0,7
KUSTANNUSTASO	13	12
verotus	1,8	1,6
palkkataso	3,6	2,7
työn sivukulut	4,6	4,5
muut tuotantokustannukset	2,8	3,1
KILPAILUTILANNE	19	16
kireä kilpailutilanne	13,0	10,8
markkinoiden liiallinen keskittyminen	1,9	1,1
julkisen sektorin elinkeinotoiminta	0,6	0,4
markkinoita vääristävät tuet	0,5	0,2
harmaa talous, konkurssit jne.	0,7	1,1
kysynnän riittämättömyys	1,7	1,3
RAHOITUS	8	7
rahoituksen saatavuus	2,3	1,8
rahoituksen hinta	1,5	1,8
vakuuksien puute	3,6	3,4
RESURSSITEKIJÄT	29	23
ammattitaitoisen työvoiman saatavuus	18,7	14,2
alihankkijoiden/osatoimittajien		
saatavuus	1,6	0,7
toimitilat	1,7	1,3
koneet ja laitteet	0,8	0,9
muut resurssitekijät, esim. raaka-aineet	4,9	4,3
YLEINEN SUHDANNE- /MAAILMANTILANNE	13	12
MUUT TEKIJÄT	9	11
EI OSAA SANOA	7	17

Pirkanmaalla pk-yritysten kehittämisen pahimpia esteitä ovat edelleen resurssitekijät sekä kilpailutilanteeseen liittyvät tekijät. Resurssitekijöistä erityisesti ammattitaitoisen työvoiman saatavuus koetaan alueen pk-yritysten keskuudessa yrityksen kehittämisen esteiksi. Resurssitekijät koetaan kuitenkin pienemmäksi kehittämisen esteeksi Pirkanmaalla kuin koko maassa keskimäärin.

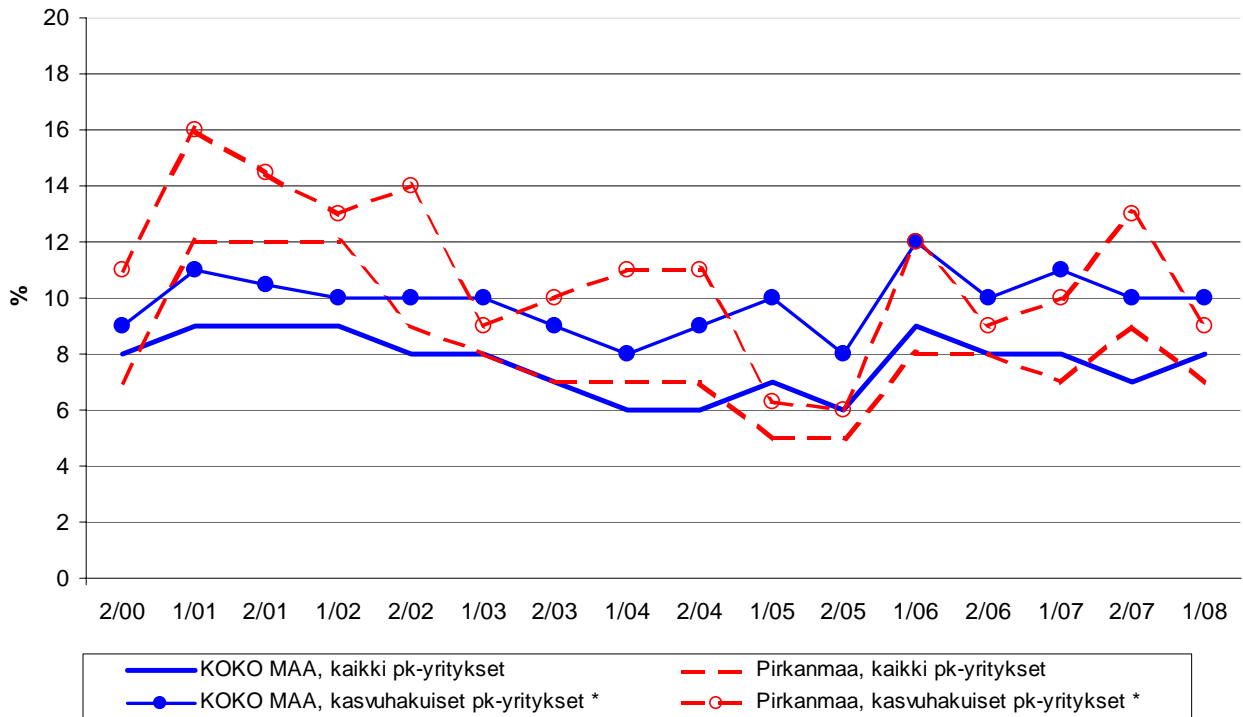
Rahoitukseen liittyvät tekijät ovat kehittämisen pahimpana esteenä 7 prosentilla Pirkanmaan pk-yrityksistä. Näistä yrityksistä vakuuksien puute on pahimpana lähes puolella (48 %) ja rahoituksen saatavuus sekä hinta on pahimpana neljänneksellä. Pirkanmaalla toimivat pk-yritykset kokevat nyt rahoituksen olevan hieman pienempi kehittämisen este kuin koko maan pk-yritykset keskimäärin. Koko maassa kasvuhakuiset⁵ pk-yritykset pitävät rahoitusta kokonaisuudessaan nyt samantasoisena kehittämisen esteenä verrattuna syksyn 2007 tilanteeseen ja kaikki pk-yritykset hieman suurempana kehittämisen esteenä. Pirkanmaan alueella rahoituksen merkitys kehittämisen esteenä on heikentynyt viime syksystä sekä kaikkien että kasvuhakuisien pk-yritysten keskuudessa.

⁵ Voimakkaasti kasvuhakuiset ja mahdollisuuksien mukaan kasvamaan pyrkivät pk-yritykset yhteensä.

5.1 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET -Rahoitus- n=kaikki vastaajat/rahoitus suurin kehittämisen este

5.2 PK-YRITYSTEN KEHITTÄMISEN ESTEET -Rahoitus kokonaisuudessaan

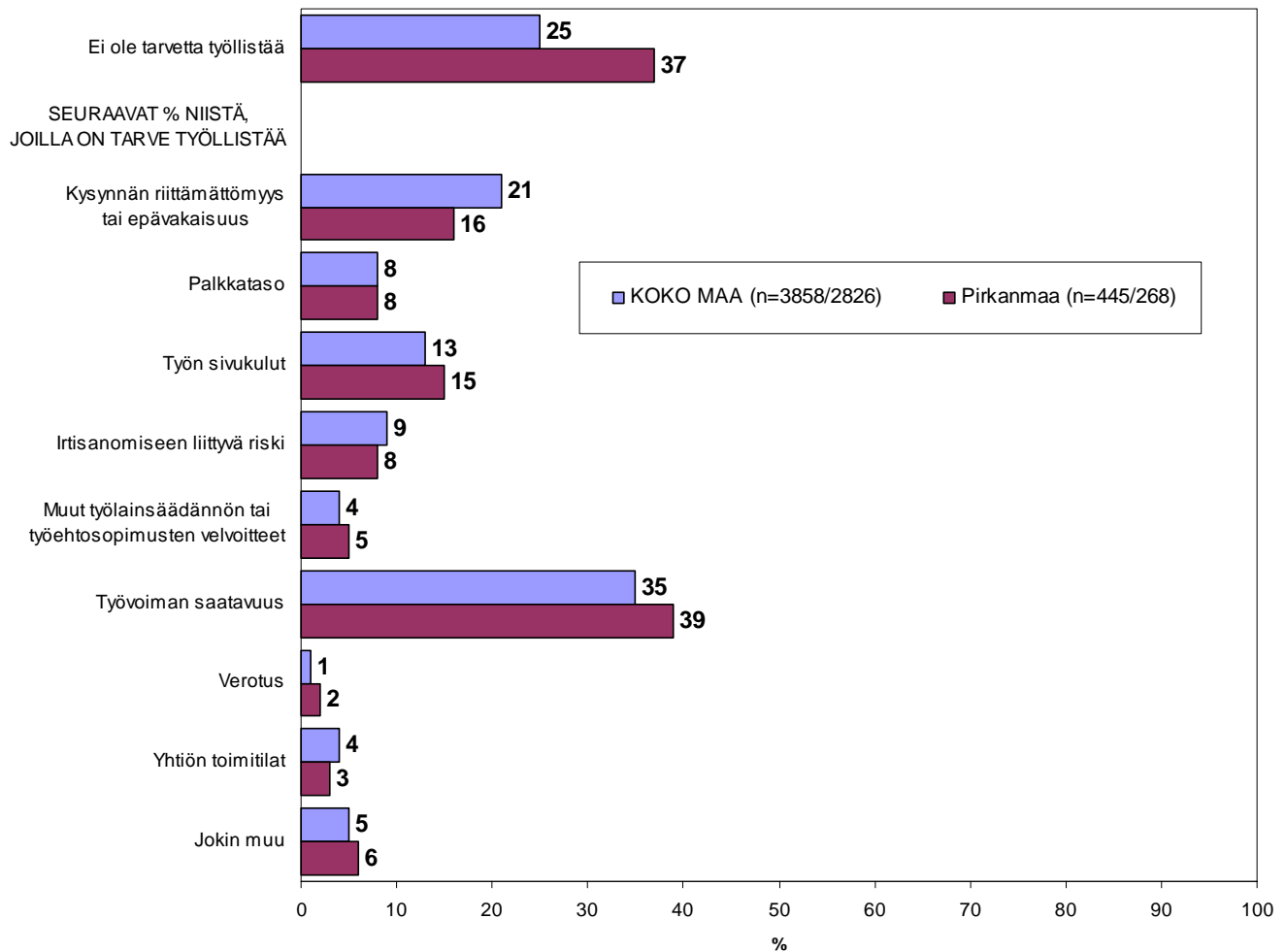

*) Yritys on voimakkaasti kasvuhakuinen tai pyrkii kasvamaan mahdollisuuksien mukaan

6 Pk-yritysten työllistämisen esteet

Pirkanmaan pk-yrityksillä työllistämisen suurimmat esteet ovat työvoiman saatavuus, jota neljä kymmenestä niistä alueen pk-yrityksistä, joilla on tarve työllistää, pitää työllistämisen suurimpana esteenä, ja kysynnän riittämättömyys sekä työn sivukulut, joita noin 15 prosenttia näistä yrityksistä piti suurimpana esteenä. Nämä kolme tekijää koettiin suurimmiksi esteiksi myös koko maan tasolla. 37 prosentilla Pirkanmaan pk-yrityksistä ja 25 prosentilla koko maan pk-yrityksistä ei ole tarvetta työllistää.

6. PK-YRITYSTEN TYÖLLISTÄMISEN SUURIN ESTE n=kaikki vastaajat/yrityksellä tarve työllistää

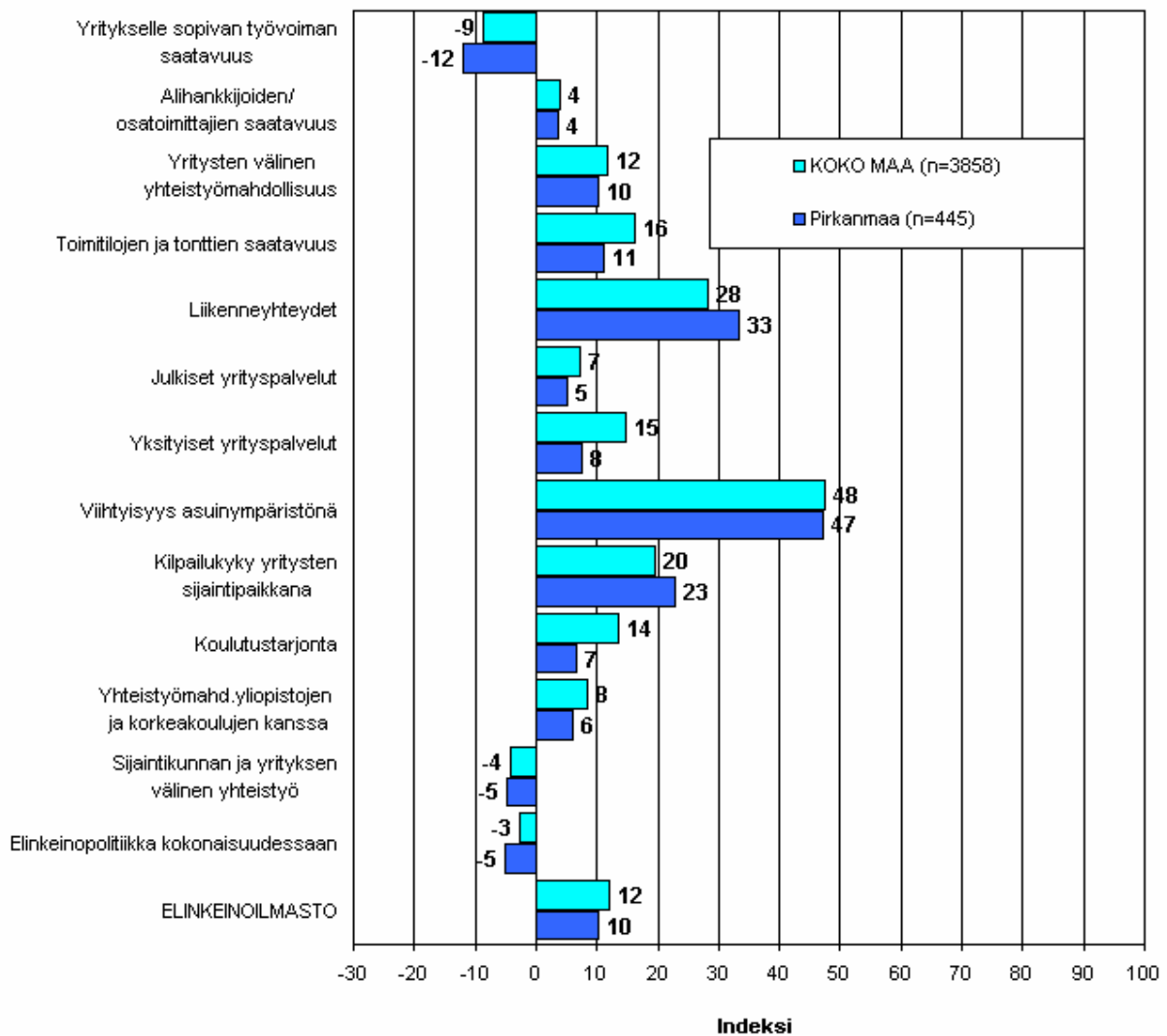

7 Elinkeinoilmasto

Yrityksen sijaintikuntaan elinkeinon harjoittamisen näkökulmasta ollaan Pirkanmaalla tyytymättömmämpiä kuin koko maassa keskimäärin. Tyytyväisimpiä Pirkanmaalla sijaitsevat pk-yritykset ovat alueen viihtyisyyteen asuinympäristönä ja liikenneyhteyksiin. Tyytymättömmimpiä alueella ollaan yritykselle sopivan työvoiman saatavuuteen, elinkeinopolitiikkaan kokonaisuudessaan sekä sijaintikunnan ja yrityksen väliseen yhteistyöhön. Pirkanmaalla pk-yritykset ovat koko maan pk-yrityksiä tyytyväisempiä liikenneyhteyksiin ja kilpailukykyyn yritysten sijaintipaikkana. Kokonaisuutena tyytyväisyys elinkeinoilmastoon on Pirkanmaalla selvästi noususuunnassa. Koko maan keskimääräinen tyytyväisyys elinkeinoilmastoon myös nousussa verrattuna syksyn 2007 selvitykseen. Aiemmin kysytty tekijä 'yhteiskunnalliset turvallisuuspalvelut' ei ole ollut mukana kyselyssä vuodesta 2006 lähtien.

7.1. ELINKEINOILMASTO n=kaikki vastaajat

7.2. ELINKEINOILMASTO

- Keskiarvo sijaintikunnan elinkeinoilmastoa koskevista väittämistä-

8 Pk-yritysten kasvuhakuisuus

Taulukko 6: Pk-yritysten kasvuhakuisuus.

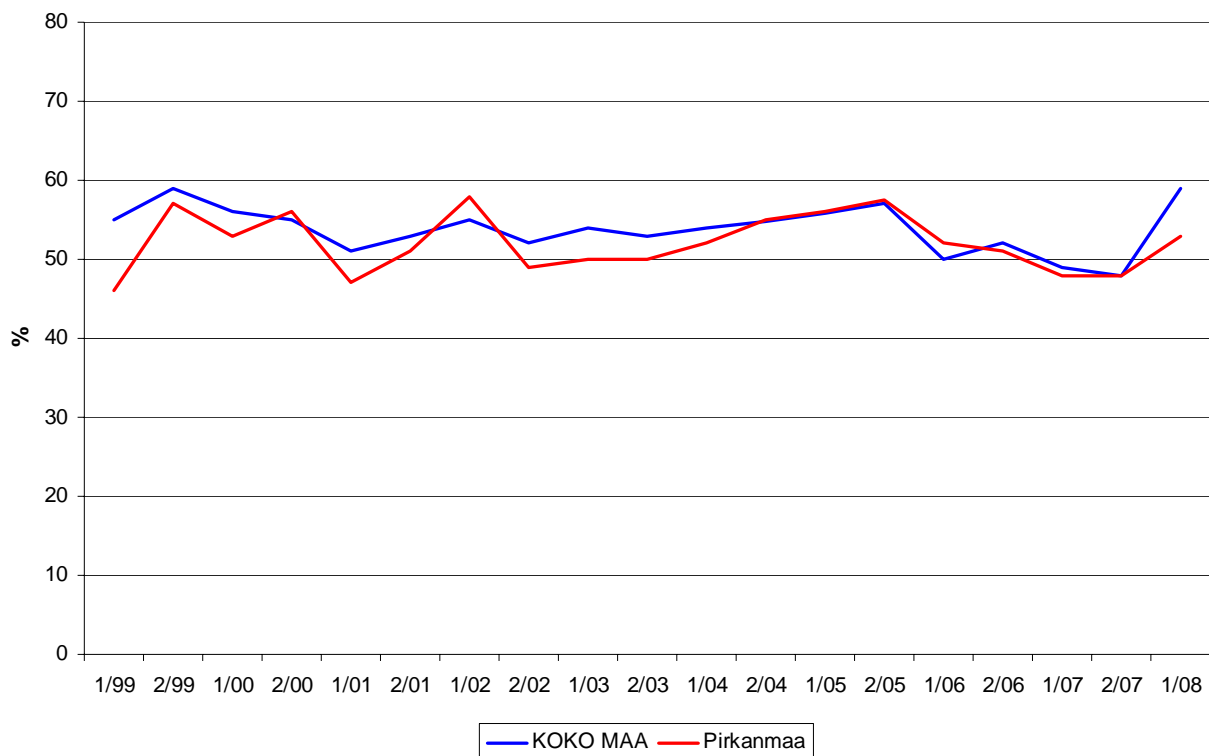
	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
Olemme voimakkaasti kasvuhakuinen	13	11
Pyrimme kasvamaan mahdollisuuksien mukaan	46	42
Pyrimme säilyttämään asemamme	31	32
Yrityksellämme ei ole kasvutavoitteita	9	13
Toiminta loppuu seuraavan vuoden aikana	1	2

Pirkanmaalla on edelleen suhteellisesti hiukan vähemmän voimakkaasti kasvuhakuisia pk-yrityksiä kuin koko maassa keskimäärin. Yrityksen toiminnan loppumista seuraavan vuoden aikana puolestaan ennakoi prosentti koko maan ja kaksi prosenttia Pirkanmaan pk-yrityksistä. Tärkeimpänä kasvukeinonaan alueen pk-yritykset pitävät uusien tuotteiden ja palvelujen kehittämistä sekä myynnin ja markkinoinnin lisäämistä.

Voimakkaasti tai mahdollisuuksien mukaan kasvavia pk-yrityksiä on Pirkanmaalla 53 prosenttia ja koko maassa 59 prosenttia. Voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten osuus on noussut sekä koko maassa että alueella; Pirkanmaalla voimakkaasti kasvuhakuisten yritysten määrä on kasvanut neljän prosenttiyksikön verran. Kokonaisuutena kasvuhakuisten pk-yritysten osuus alueella on noussut syksyn 2007 tilanteeseen verrattuna. Myös koko maassa kasvuhakuisten osuus on noussut.

8. PK-YRITYSTEN KASVUHAKUISUUS

-Voimakkaasti ja mahdollisuuksien mukaan kasvavien yritysten osuus kaikista yrityksistä-

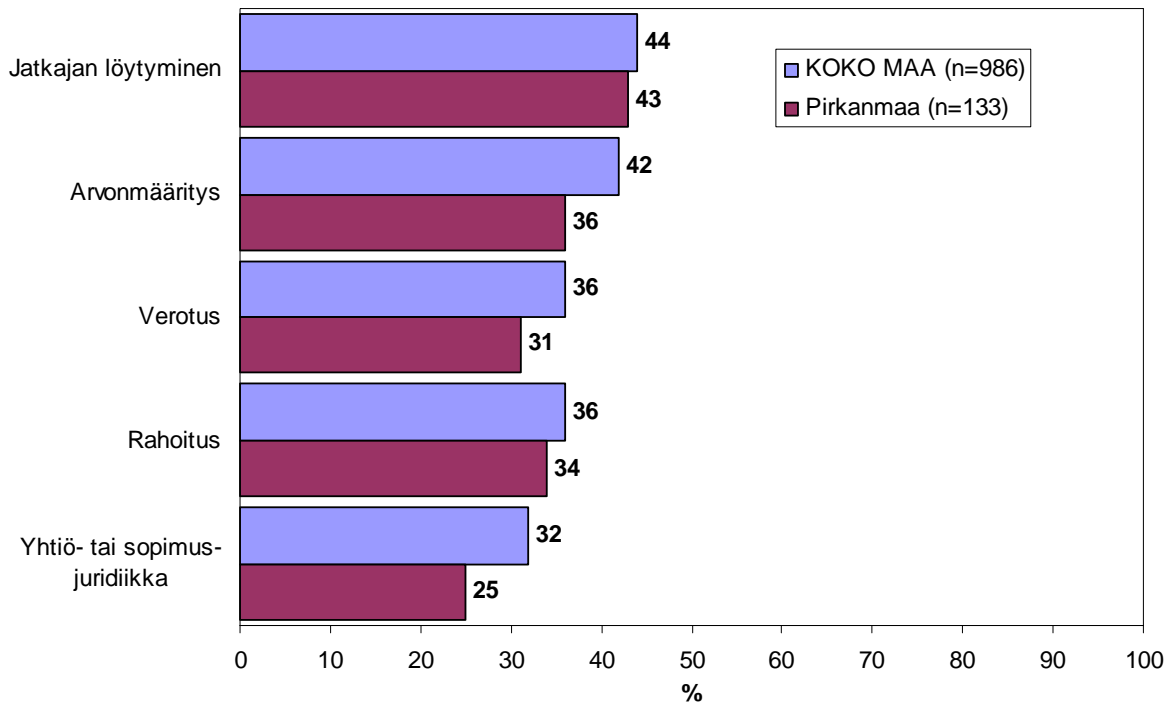
9 Sukupolven- tai omistajanvaihdokset

Taulukko 7: Sukupolven- tai omistajanvaihdokset pk-yrityksissä.

	KOKO MAA %	Pirkanmaa %
SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOS ODOTETTAVISSA LÄHIMMÄN 5 VUODEN AIKANA		
Ei	62	59
Kyllä, 1-2 vuoden sisällä	10	11
Kyllä, 3-5 vuoden sisällä	16	20
Ei osaa sanoa	12	11

Pirkanmaan alueella on sukupolven- tai omistajanvaihdos odotettavissa lähimmän viiden vuoden aikana noin joka kolmannessa pk-yrityksessä. Suurimmat haasteet sukupolven- tai omistajanvaihdosta aikoville yrityksille Pirkanmaan alueella ovat jatkajan löytäminen ja arvon määrittäminen.

9. ODOTETTAVISSA OLEVAT ONGELMAT SUKUPOLVEN- TAI OMISTAJANVAIHDOKSEEN LIITTYVISSÄ ASIOISSA -Yritykset, joissa vaihdos odotettavissa lähimmän 5 vuoden aikana- n=sukupolven-/omistajanvaihdos viiden vuoden sisällä

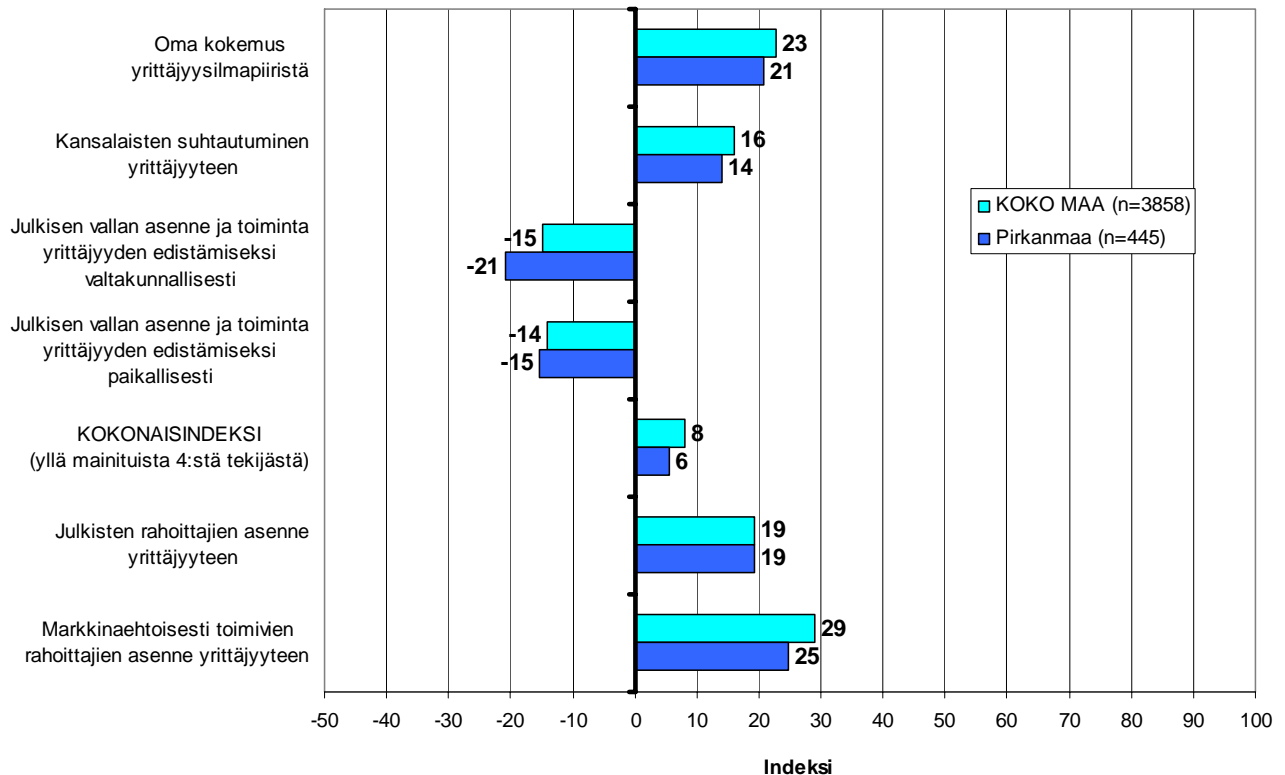

10 Yrittäjyysilmapiiri

Koko maan keskimääräinen kokonaisindeksi yrittäjyysilmapiirille on positiivinen +8, kun taas Pirkanmaalla se on +6. Indeksien osatekijöistä oma kokemus yrittäjyysilmapiiristä sekä kansalaisten suhtautuminen arvioidaan positiivisiksi tekijöiksi. Arviot em. tekijöistä ovat koko maassa ja alueella positiivisemmat syksyyn 2007 verrattuna. Julkisen vallan asenne ja toimet arvioidaan selkeästi negatiivisiksi sekä Pirkanmaan että koko maan osalta.

Julkisten rahoittajien rahoittajien asenne yrittäjyyteen arvioidaan Pirkanmaan alueella samantasoiseksi kuin koko maassa keskimäärin. Hieman paremmiksi koko maassa arvioidaan markkinaehtoisesti toimivien rahoittajien asenne yrittäjyyteen. Markkinaehtoisien rahoittajien asenne saa paremman arvioin julkiseen puoleen verrattuna sekä Pirkanmaalla että koko maassa keskimäärin.

10 .YRITTÄJYYSILMAPIIRI
n=kaikki vastaajat

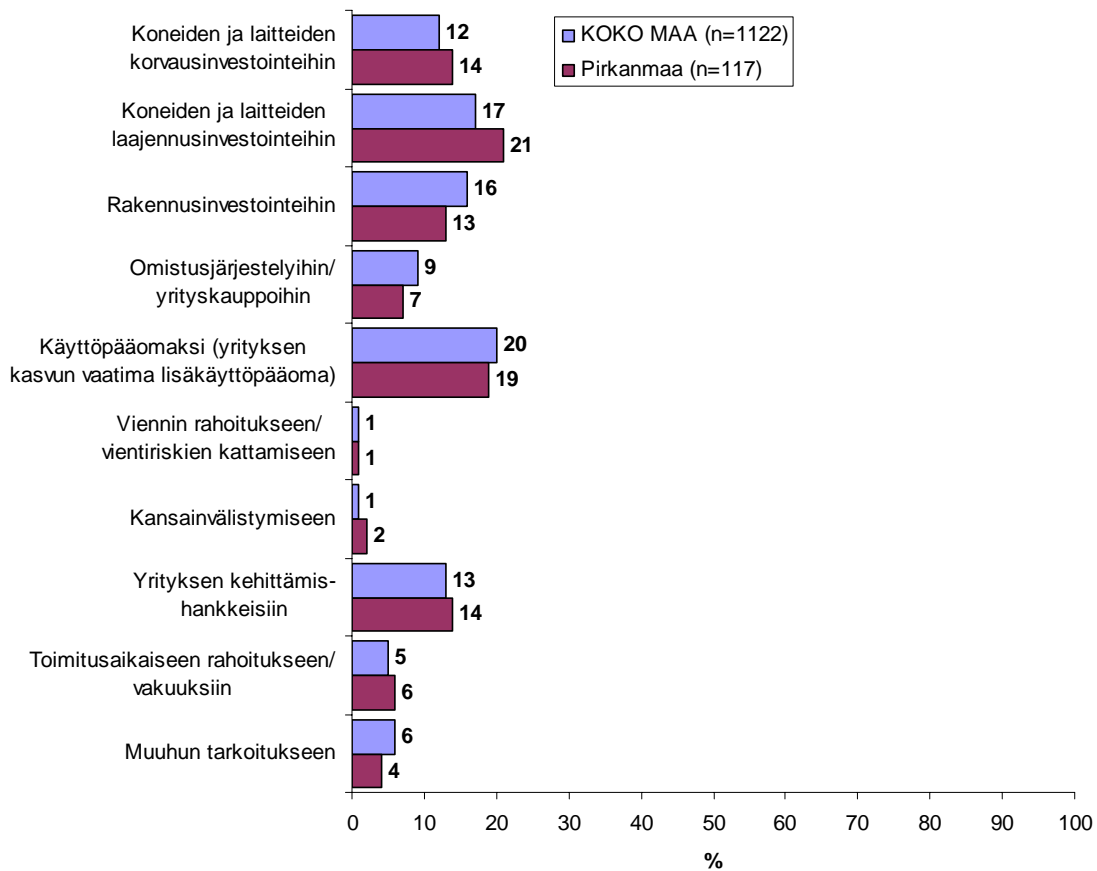

11 Pk-yritysten rahoitus

Pirkanmaan alueen yrityksistä 32 prosenttia oli ottanut ulkopuolista rahoitusta viimeisten 12 kuukauden aikana, kun taas koko maassa näin oli tehnyt 36 prosenttia.

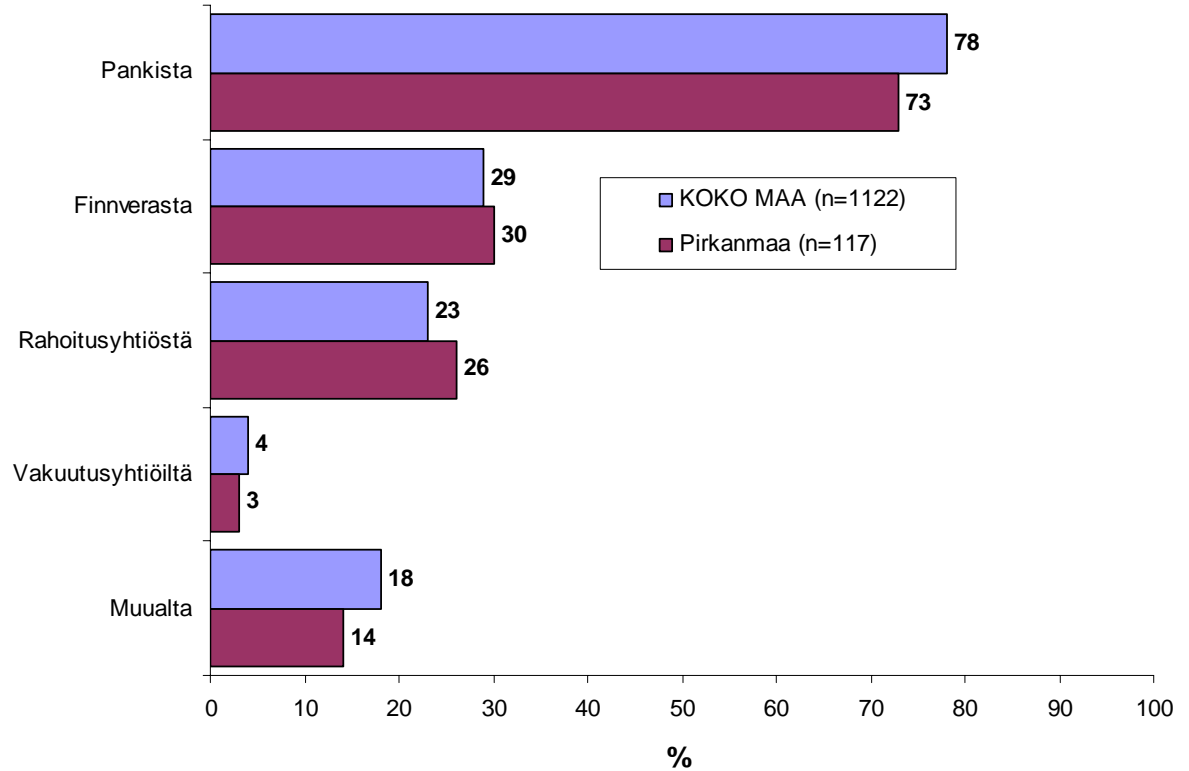
27 prosenttia Pirkanmaalla toimivista pk-yrityksistä aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta seuraavan vuoden aikana. Koko maan yrityksistä rahoitusta aikoo ottaa joka kolmas. Tärkeimpänä käyttötarkoituksena rahoitukselle alueella pidetään rahoituksen ottamista käyttöpääomaksi sekä koneiden ja laitteiden laajennusinvestointeihin. Pirkanmaan pk-yritykset aikovat hankkia ulkoista rahoitusta useimmiten pankista (73 %) tai Finnverasta (30 %). Rahoitusyhtiöistä rahoitusta aikoo hakea 26 prosenttia rahoitusta hakevista alueen pk-yrityksistä.

11. TÄRKEIN KÄYTTÖKOHDDE ULKOPUOLISELLE RAHOITUKSELLE - Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta- n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

12. MISTÄ AIKOO HAKEA RAHOITUSTA

-Yritykset, jotka aikovat ottaa ulkopuolista rahoitusta
n=yritys aikoo ottaa ulkopuolista rahoitusta

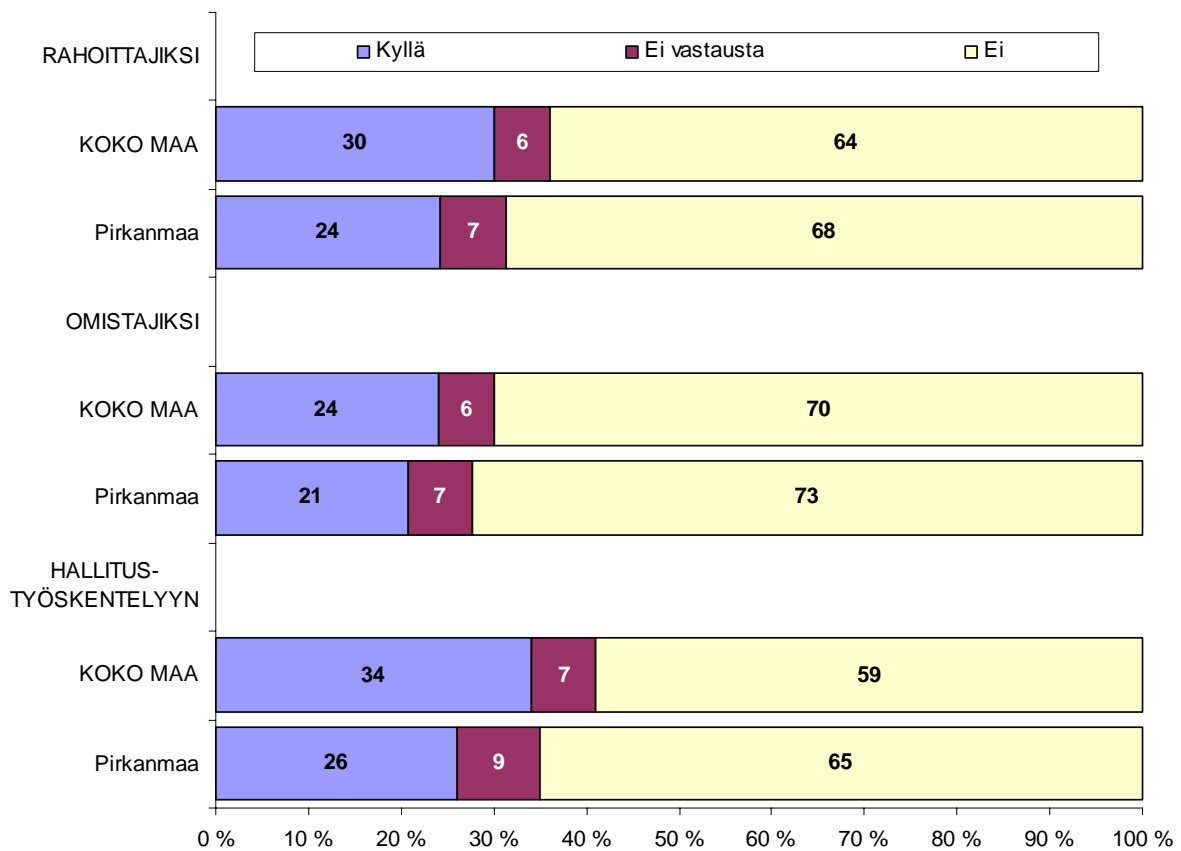

Joka kolmas koko maan osakeyhtiömuotoisista pk-yrityksistä olisi halukas ottamaan yksityisiä henkilöpääomasijoittajia mukaan yritysten toimintaan rahoittajiksi ja Pirkanmaan alueella joka neljäs, joka neljäs koko maassa ottaisi omistajaksi ja alueella joka viides. Joka kolmas koko maan pk-yrityksistä ja 26 prosenttia alueen yrityksistä ottaisi hallitustyöskentelyyn.

Yksityisiä pääomasijoittajia osakeyhtiömuotoisista pk-yrityksistä ottaisi puolestaan mukaan yrityksen toimintaan vajaa neljäsosa alueen ja 28 prosenttia koko maan pk-yrityksistä, omistajaksi joka viides koko maan ja joka kuudes alueen pk-yrityksistä ja joka viides Pirkanmaalla hallitustyöskentelyyn.

13.1. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN YKSITYISIÄ HENKILÖPÄÄOMASIJOITTAJIA MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

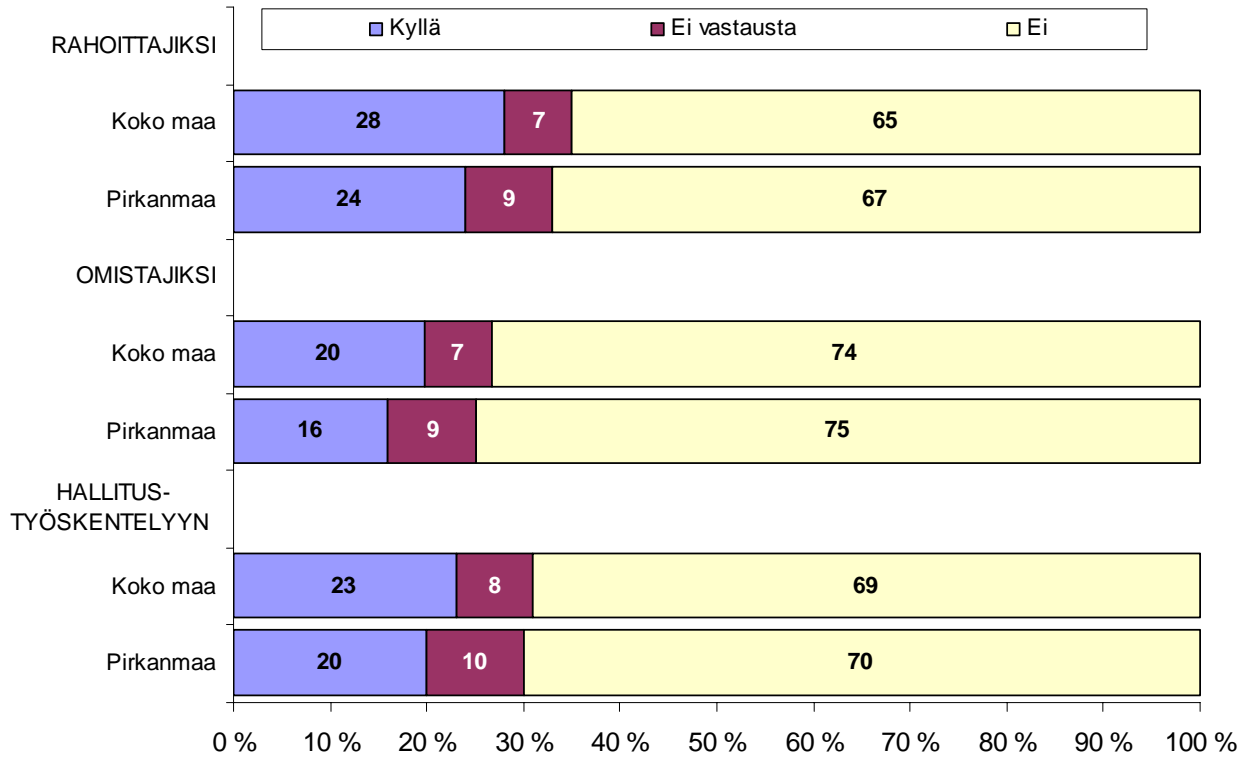
Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Pirkanmaa n=337

13.2. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN YKSITYISIÄ PÄÄOMASIJOTUSYHTIÖITÄ MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Pirkanmaa n=337

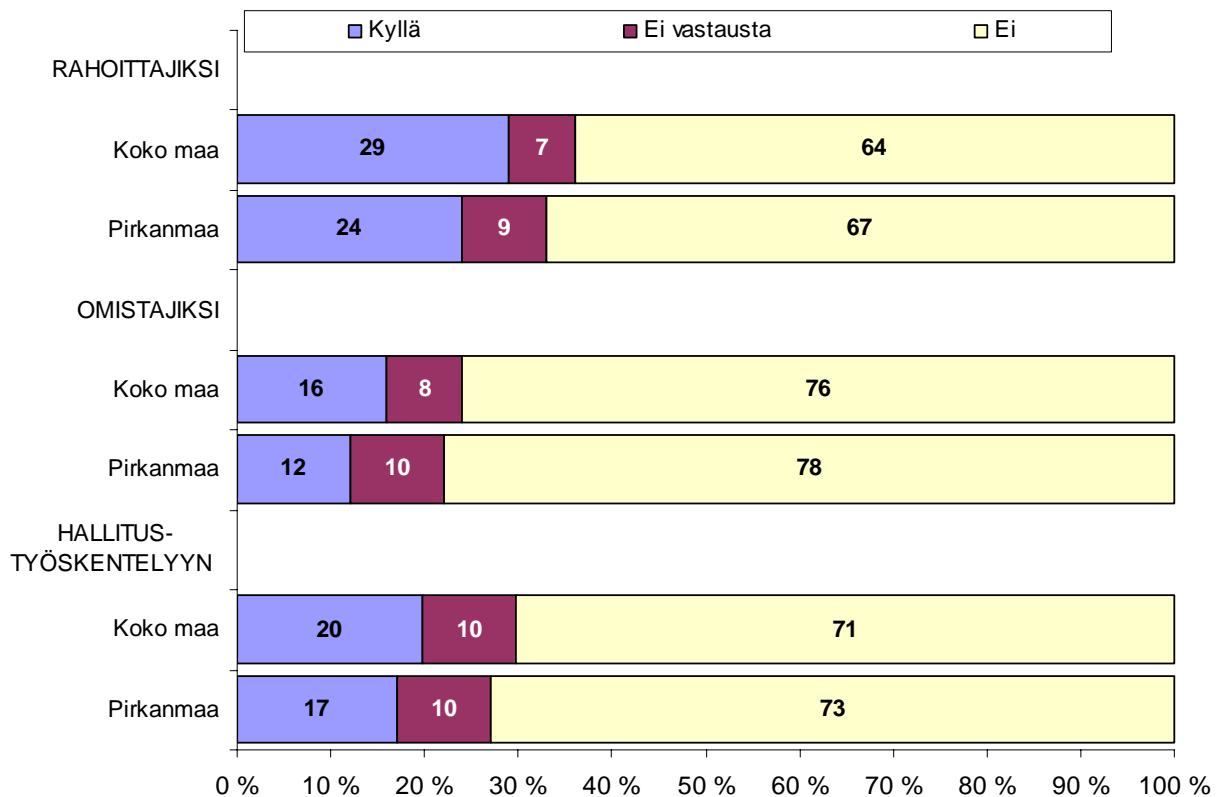

Alueellisia pääomasijoitusrahastoja ottaisi toimintaan mukaan rahoittajaksi alueella joka neljäs ja koko maassa vajaa kolmasosa, omistajaksi Pirkanmaan pk-yrityksistä 12 prosenttia ja koko maassa 16 prosenttia ja hallitustyöskentelyyn sekä alueen että koko maan pk-yrityksistä noin joka viides.

Pirkanmaalla 27 prosenttia pk-yrityksestä olisi valmis ottamaan julkisia pääomasijoittajia yrityksenä rahoittajiksi, joka kymmenes omistajaksi ja alueen pk-yrityksistä 14 prosenttia sekä koko maan pk-yrityksistä joka viides hallitustyöskentelyyn.

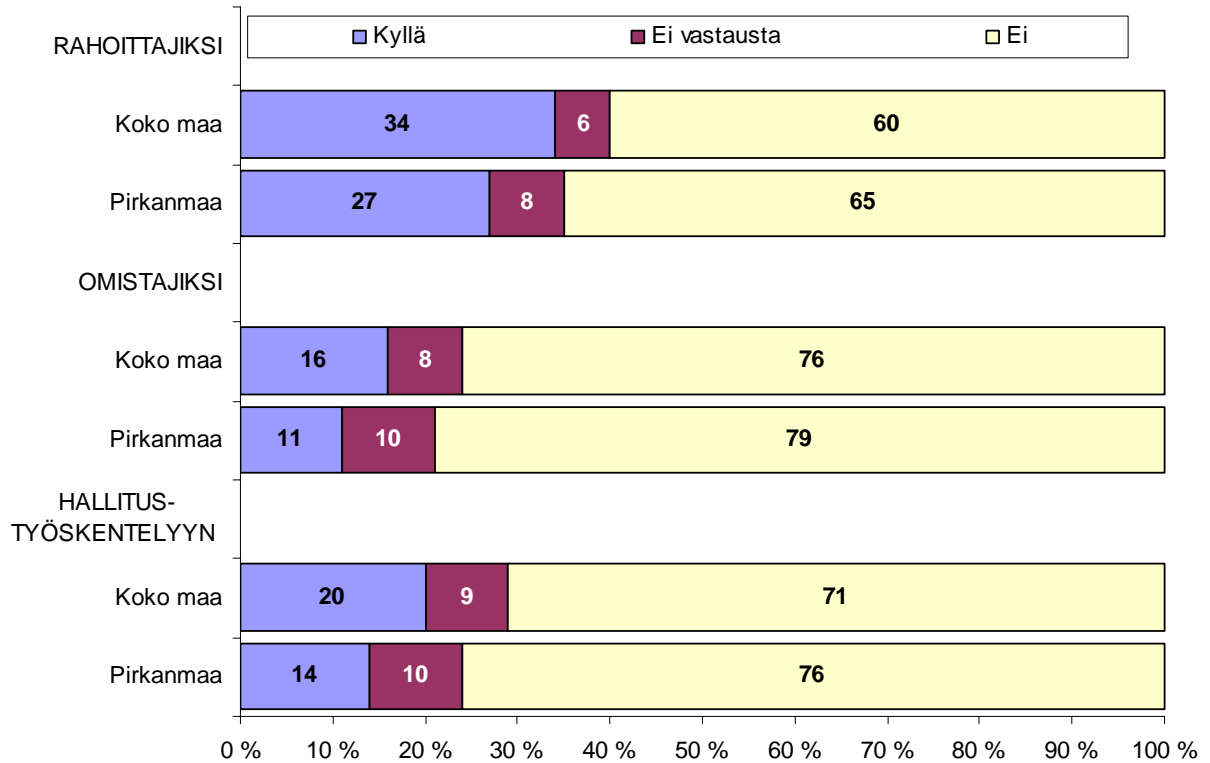
13.3. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN ALUEELLISIA PÄÄOMASIIJOITUSRAHASTOJA MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Pirkanmaa n=337

13.4. OLISIKO HALUKAS OTTAMAAN JULKISIA PÄÄOMASIOITTAJIA MUKAAN YRITYKSEN TOIMINTAAN

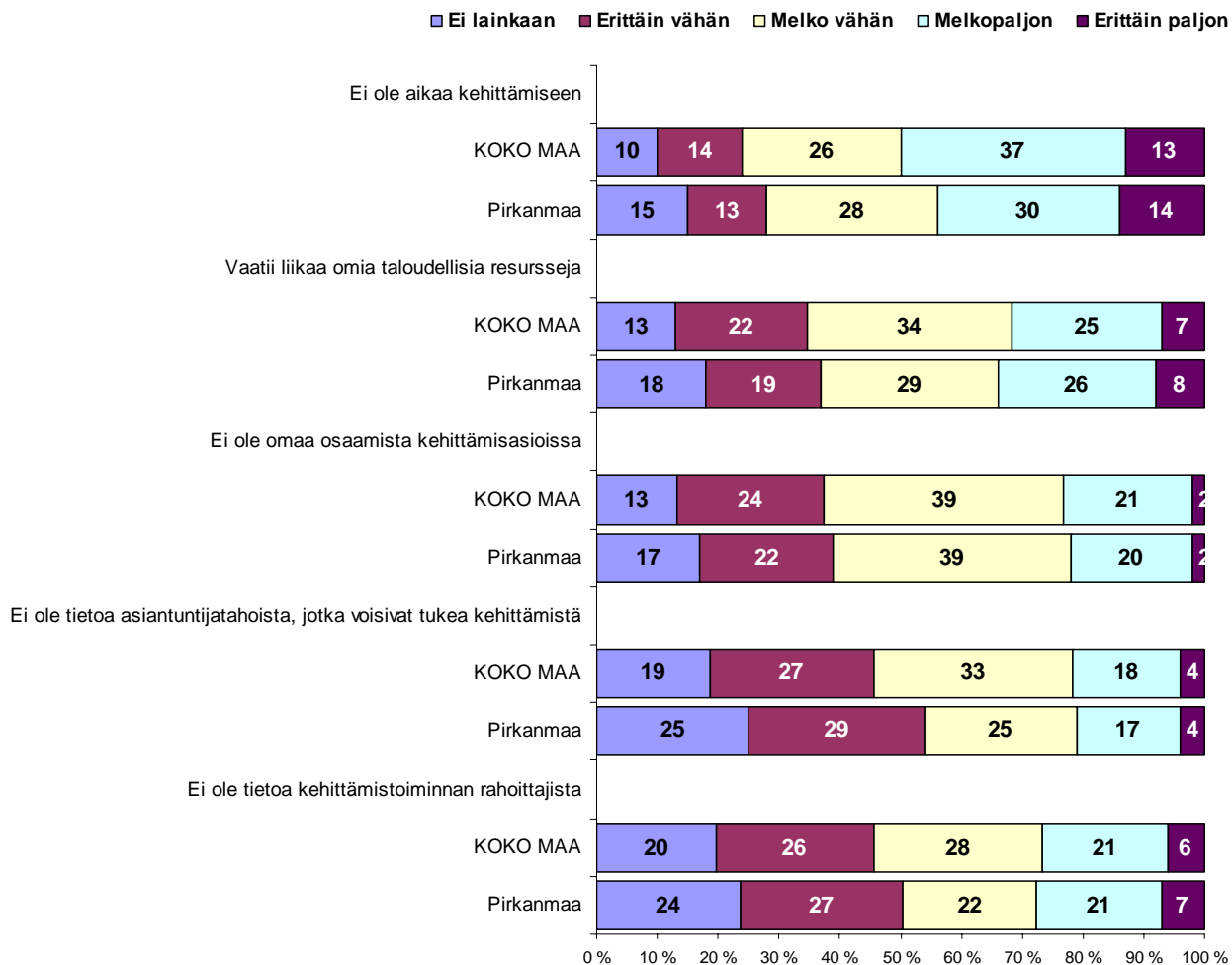
Osakeyhtiöt, KOKO MAA n=3286, Pirkanmaa n=337

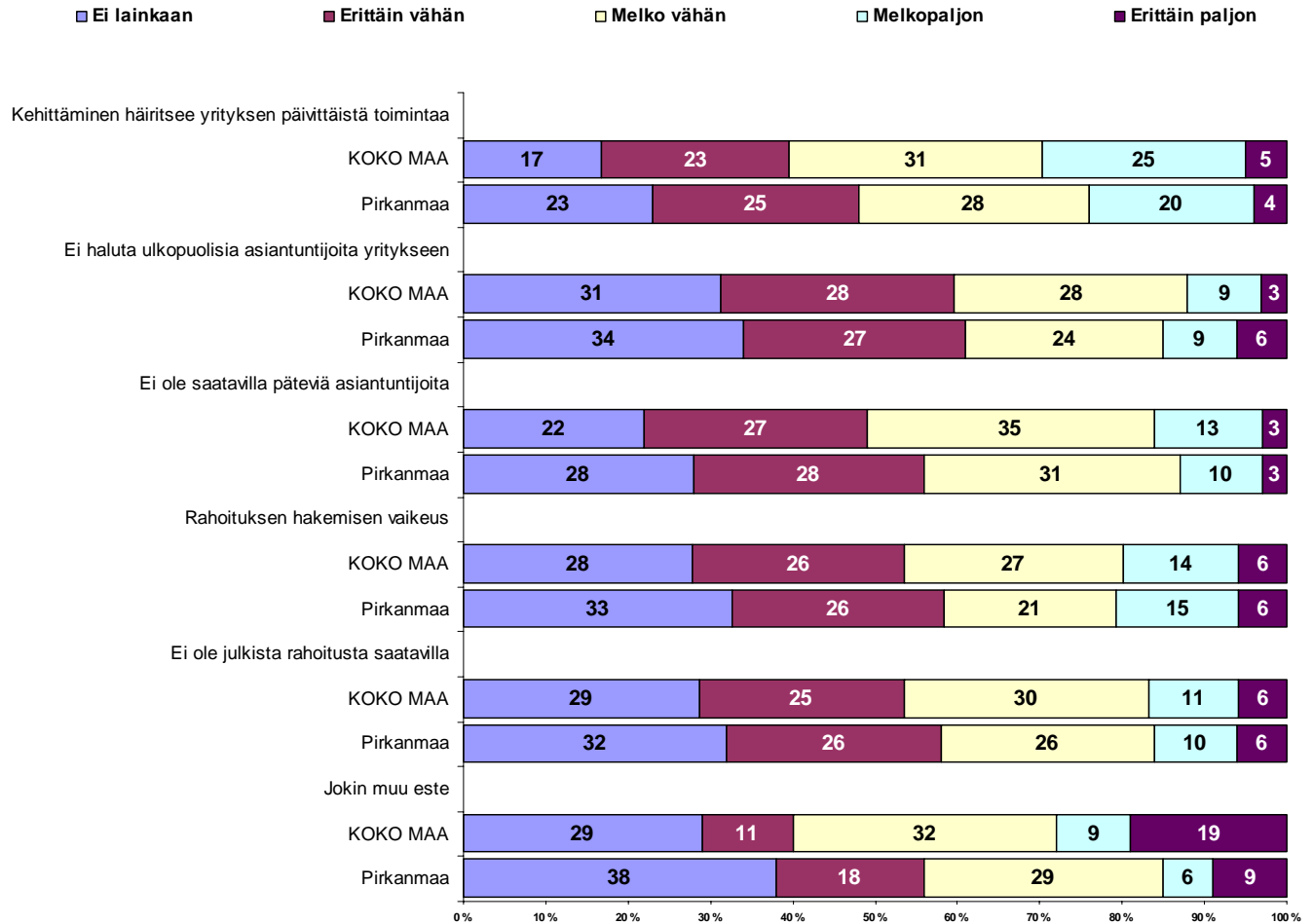

12 Pk-yritysten työelämän kehittämisen esteet

Koko maan pk-yritysten kehittämisen esteenä yli kymmenesosalla on erittäin paljon se, että kehittämiselle ei ole aikaa. Pirkanmaan pk-yrityksille eri tekijät ovat keskimäärin harvemmin kehittämisen este kuin muulle maalle keskimäärin. Koko maan ja alueen osalta haluttomuus saada ulkopuolisia asiantuntijoita yritykseen ei estä kehittämistä lainkaan kolmasosalla koko maan ja alueen pk-yrityksistä.

14. PK-YRITYSTEN TYÖELÄMÄN KEHITTÄMISEN ESTEET

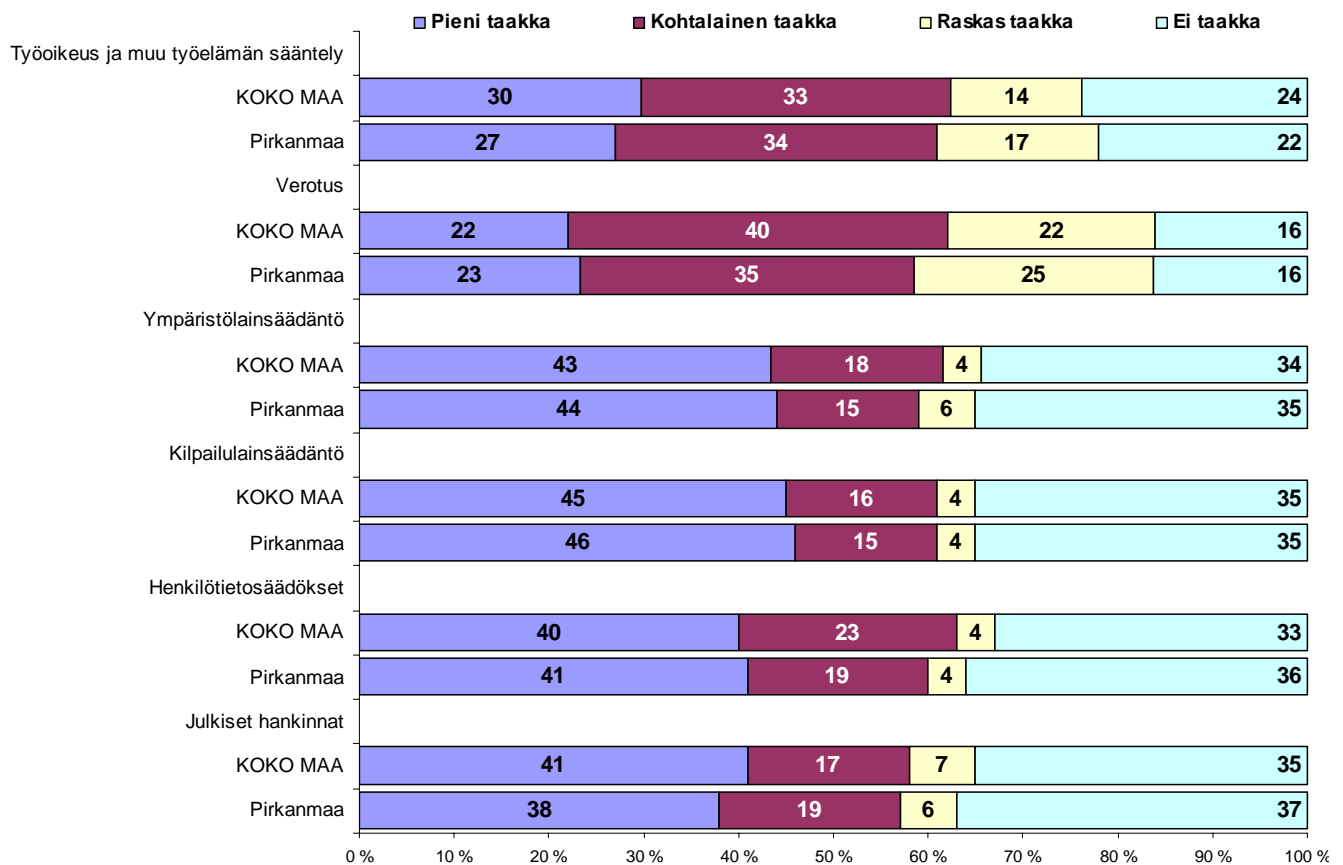

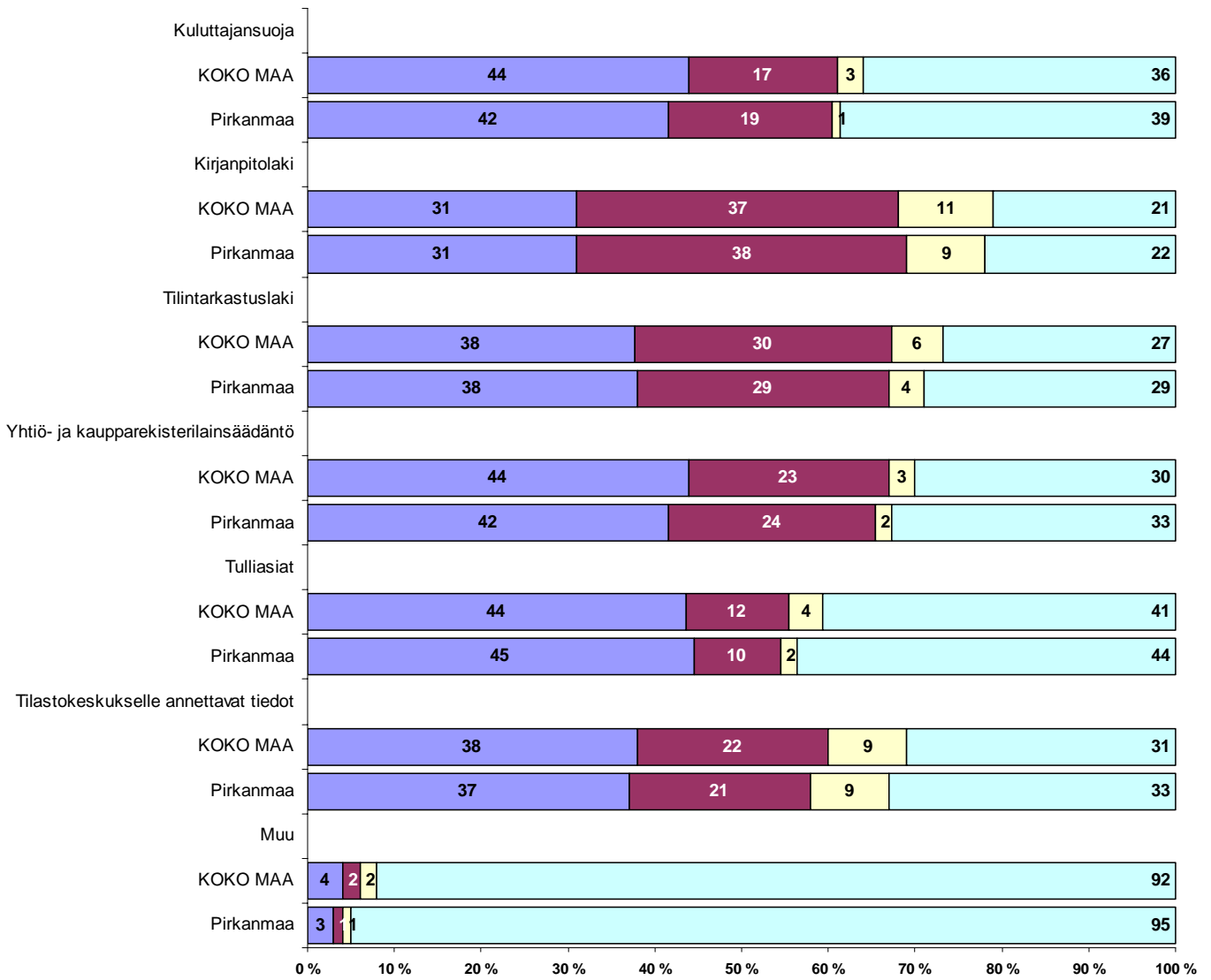

13 Hallinnollinen taakka

Koko maassa lainsäädännöllisen taakan osalta viidesosa vastaajista pitää verotusta raskaana taakkana. Pirkanmaalla verotus on raskas taakka neljäsosalle vastaajista. Työoikeuden/muun työelämän säätelyn kokee raskaaksi taakaksi koko maan pk-yrityksistä 14 prosenttia ja Pirkanmaalla sijaitsevista yrityksistä 17 prosenttia. Yli neljä kymmenestä koko Suomen ja alueen pk-yrityksistä ei pidä tulliasioita lainkaan taakkana.

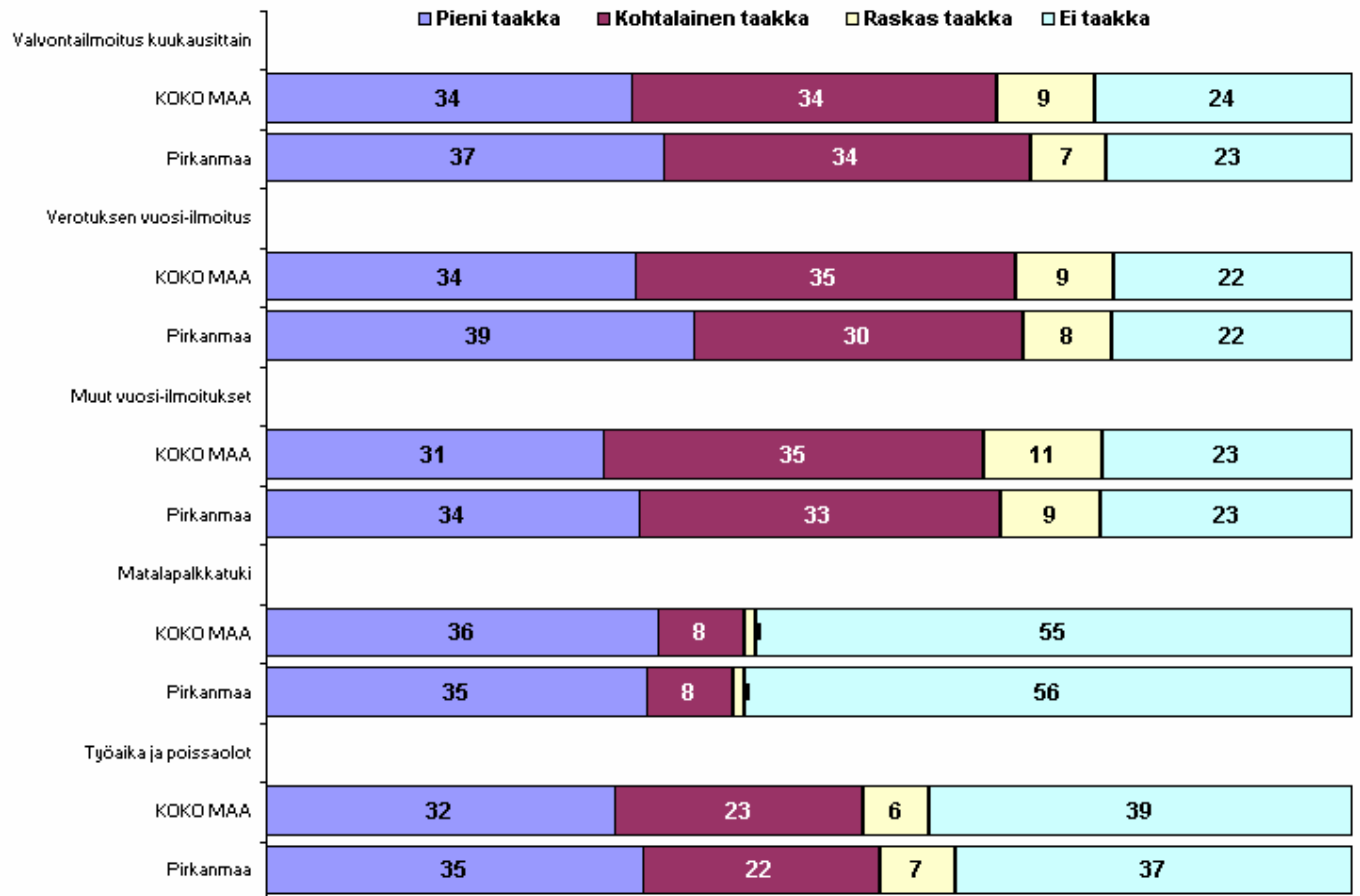
15.1.Lainsäädännöstä aiheutuva hallinnollinen taakka

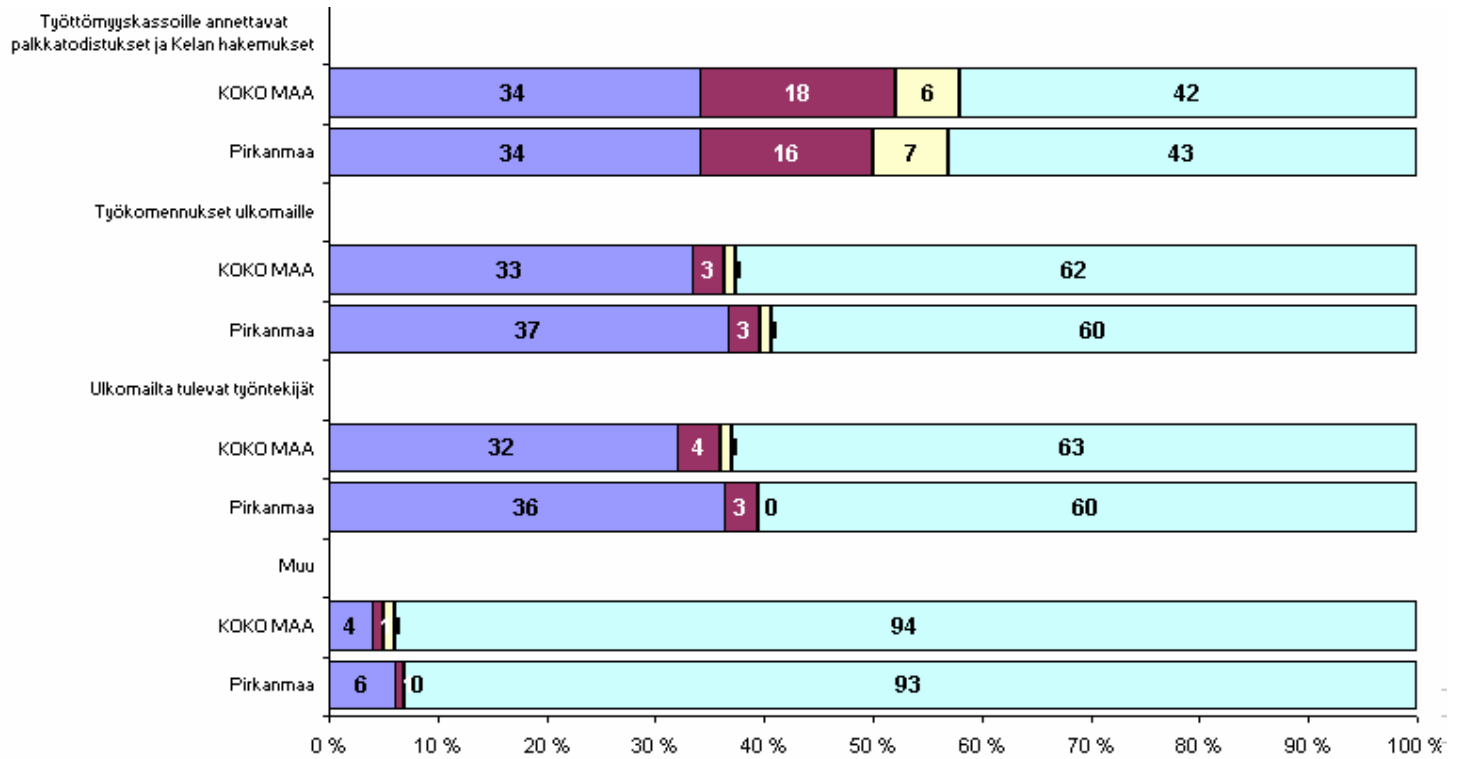

Koko maassa sekä alueella työnantajana toimimisesta aiheutuvan taakan osalta noin kymmenesosa pk-yrityksistä pitää muita vuosi-ilmoituksia raskaana taakkana. Alueen ja koko maan kokemukset eri taakkojen suuruudesta ovat melko samansuuntaisia. Valvontailmoitus kuukausittain, työaika ja poissaolot sekä työkomennukset ulkomaille ja ulkomailta tulevat työntekijät koetaan hieman useammin taakaksi alueella kuin koko maassa. Suurin osa alueen ja koko Suomen pk-yrityksistä ei kuitenkaan pidä taakkana ulkomailta tulevia työntekijöitä eikä työkomennuksia ulkomaille.

15.2. Työnantajana toimimisesta aiheutuva hallinnollinen taakka

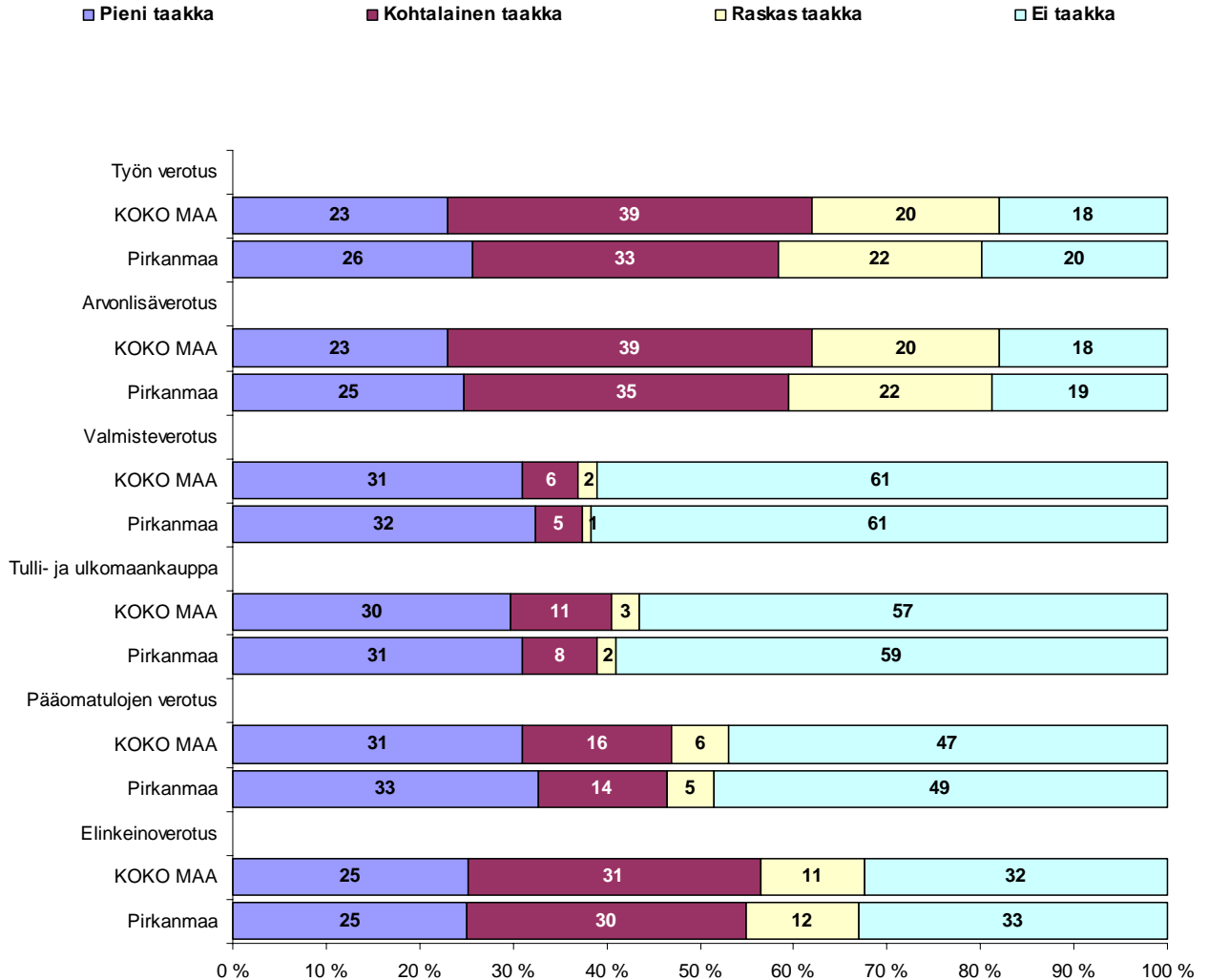

Noin viidesosa koko maan ja 22 prosenttia alueen pk-yrityksistä pitää työn verotusta raskaana taakkana. Arvonlisäverotus on koko maan ja alueen osalta viidesosalle raskas taakka. Myös elinkeinoverotus on raskas taakka noin kymmenesosalle maan ja alueen pk-yrityksistä. 61 prosenttia koko maan ja alueen pk-yrityksistä ei pidä valmisteverotusta lainkaan taakkana.

15.3 Verotuksesta aiheutuva hallinnollinen taakka

Pääkonttorit

- **Helsinki**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220
- **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240
- Finnvera Oyj • valtakunnallinen vaihde 0204 6011
Internet: www.finnvera.fi

Aluekonttorit

- **Helsinki (Pääkaupunkiseutu)**
Eteläesplanadi 8 • PL 249, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 3401
  - **Uusimaa**
Eteläesplanadi 8 • PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7110
  - **Joensuu**
Torikatu 9 A, 80100 Joensuu
Faksi 020 460 2163
  - **Jyväskylä**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
Faksi 020 460 2299
  - **Kajaani**
Kauppakatu 1, 87100 Kajaani
Faksi 020 460 3899
  - **Kuopio**
Haapaniemenkatu 40 • PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3330
  - **Lahti**
Laiturikatu 2, 5. kerros, 15140 Lahti
Faksi 020 460 2249
  - **Lappeenranta**
Snellmaninkatu 10, 53100 Lappeenranta
Faksi 020 460 2149
  - **Mikkeli**
Linnankatu 5, 50100 Mikkeli
Faksi 020 460 3690
  - **Oulu**
Asemakatu 37, 90100 Oulu
Faksi 020 460 3944
  - **Pori**
Valtakatu 6, 28100 Pori
Faksi 020 460 2349
  - **Rovaniemi**
Maakuntakatu 10 • PL 8151, 96101 Rovaniemi
Faksi 020 460 2099
  - **Seinäjoki**
Kauppatori 1 – 3, 60100 Seinäjoki
Faksi 020 460 2399
  - **Tampere**
Hämeenkatu 9 • PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711
  - **Turku**
Eerikinkatu 2, 20100 Turku
Faksi 020 460 3649
  - **Vaasa**
Pitkäkatu 55, 65100 Vaasa
Faksi 020 460 3849
- Pietarin-edustusto**
- **Finnveran Pietarin-edustusto**
c/o Finpro
29, Bolshaya
Konyushenna ya
Saint-Petersburg
191186, Russia
Puhelin +7 812 315 8991
Faksi +7 812 325 4482

Suomen Yrittäjät

- Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221, faksi (09) 2292 2980
www.yrittajat.fi
- **Etelä-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 40 D, 53100 Lappeenranta
p. 0104 701 100, f. 0104 701 102
www.yrittajat.fi/etelakarjala
- **Etelä-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Alvar Aallon katu 3, 60100 Seinäjoki
p. (06) 420 5000, f. (06) 420 5001
www.yrittajat.fi/etelapohjanmaa
- **Etelä-Savon Yrittäjät ry**
Patteristonkatu 2 C, 50100 Mikkeli
p. (015) 151 684, f. (015) 760 0950
www.yrittajat.fi/etelasavo
- **Helsingin Yrittäjät**
Kellosilta 2 D, 2. krs. 00520 Helsinki
p. (09) 612 6230, f. (09) 622 3385
www.yrittajat.fi/helsinki
- **Hämeen Yrittäjät ry**
Sibeliuksenkatu 11 A, 13100 Hämeenlinna
p. (03) 682 1153, f. (03) 682 1561
www.yrittajat.fi/hame
- **Kainuun Yrittäjät ry**
Kauppakatu 26 A, 87100 Kajaani
p. (08) 613 0931, f. (08) 613 0934
www.yrittajat.fi/kainuu
- **Keski-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola
p. (06) 831 5292, f. (06) 822 3760
www.yrittajat.fi/keskipohjanmaa
- **Keski-Suomen Yrittäjät ry**
Sepänkatu 4, 40100 Jyväskylä
p. 010 425 9203, f. 010 425 9210
www.yrittajat.fi/keskisuomi
- **Kymen Yrittäjät ry**
Käsityöläiskatu 4, 45100 Kouvola
p. (05) 535 4313, f. (05) 535 4315
www.yrittajat.fi/kymi
- **Lapin Yrittäjät ry**
Maakuntakatu 16, 96200 Rovaniemi
p. (016) 420 0600, f. (016) 420 0630
www.yrittajat.fi/lappi
- **Länsipohjan Yrittäjät ry**
Valtakatu 5, 94100 Kemi
p. (016) 221 701, f. (016) 221 713
www.yrittajat.fi/lansipohja
- **Pirkanmaan Yrittäjät ry**
Kehräsaari B-rappu • PL 7, 33201 Tampere
p. (03) 251 6500, f. (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa
- **Pohjois-Karjalan Yrittäjät ry**
Kauppakatu 17 B, 80100 Joensuu
p. 010 470 7600, f. (013) 127 678
www.yrittajat.fi/pohjoiskarjala
- **Pohjois-Pohjanmaan Yrittäjät ry**
Uusikatu 64 A 2. krs., 90100 Oulu
p. (08) 311 4677, f. (08) 371 227
www.yrittajat.fi/pohjoispohjanmaa
- **Päijät-Hämeen Yrittäjät ry**
Rautatienkatu 20 B 4, 15110 Lahti
p. (03) 782 9866, f. (03) 782 1718
www.yrittajat.fi/paijathame
- **Pääkaupunkiseudun Yrittäjät ry**
Tekniikantie 12, 02150 Espoo
p. 010 422 1400
www.espoonyrittajat.fi
www.yrittajat.fi/vantaa
www.kauniaistenyrittajat.fi
- **Rannikko-Pohjanmaan Yrittäjät ry – Kust-Österbottens Företagare rf**
Hietasaarenkatu 6, 65100 Vaasa
p. (06) 356 0800, f. (06) 356 0815
www.yrittajat.fi/rannikkopohjanmaa
- **Satakunnan Yrittäjät ry**
Isolinnankatu 24 • PL 45, 28101 Pori
p. (02) 634 9900, f. (02) 634 9901
www.yrittajat.fi/satakunta
- **Savon Yrittäjät ry**
Haapaniemenkatu 40, 70110 Kuopio
p. (017) 368 0500, f. (017) 368 0506
www.yrittajat.fi/savo
- **Uudenmaan Yrittäjät – Nylands Företagare ry**
Rantakatu 1, 2. krs, 04400 Järvenpää
p. (09) 274 5420, f. (09) 622 3381
www.yrittajat.fi/uusimaa
- **Varsinais-Suomen Yrittäjät ry**
Brahenskatu 20, 20100 Turku
p. (02) 275 7100, f. (02) 232 8272
www.yrittajat.fi/varsinaissuomi

Pirkanmaan Yrittäjät

Pirkanmaan Yrittäjät

Kehräsaari B-rappu, PL 7, 33201 Tampere
Puhelin (03) 251 6500
Faksi (03) 251 6516
www.yrittajat.fi/pirkanmaa

Suomen Yrittäjät

Suomen Yrittäjät

Mannerheimintie 76 A
PL 999, 00101 Helsinki
Puhelin (09) 229 221
Faksi (09) 2292 2980
toimisto@yrittajat.fi
www.yrittajat.fi

FINNVERA

Tampere

Hämeenkatu 9, PL 559, 33101 Tampere
Faksi 020 460 3711

Finnvera Oyj

Valtakunnallinen vaihde: 0204 6011
www.finnvera.fi

Helsinki

Eteläesplanadi 8
PL 1010, 00101 Helsinki
Faksi 020 460 7220

Kuopio

Haapaniemenkatu 40
PL 1127, 70111 Kuopio
Faksi 020 460 3240